25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6968 — 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1908 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 24 ԶԻԼՔԱՏԷ 1326 — 17 Decembre 1908 — 25me année — N. 6968

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Ղ.
» » վեցամսեայ	45 »
Դուռտանցիներու համար տարեկան	108 »
» » վեցամսեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25 Ֆր.
» » վեցամսեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درحلیه قلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

"ԱՐԵՒԵԼՔ„ ԿԷՍ ՕՐՈՒԱՆ ԹԵՐԹ

Մեր բաղմաթիւ ընթերցողներուն փափաքին գոհացում տալու համար, լրագրոյս Տնօրէնութիւնը յարմար դատած է ԱՐԵՒԵԼՔԸ *ըստ առաջնոյն կէս օրուան թերթի վերածել։ Այս կարգադրութեան շնորհիւ,* ԱՐԵՒԵԼՔ *պիտի կրնայ օրուան շահեկան լուրերը աւելի թարմ, ճոխ ու մանրամասն կերպով հաղորդել մեր ընթերցողներուն, որոնք Օսմ. Խորհրդարանի վիճաբանութեանց համարատուութիւնը աւելի լիակատար ու խնամեալ կերպով հրատարակուած պիտի տեսնեն կէս օրին հրատարակուող* ԱՐԵՒԵԼՔԻ *մէջ։ Առաւօտեան թերթերը ստիպուած ըլլալով հեւ ի հեւ ու հապճեպ աշխատութեամբ մը հասցնել խորհրդարանական լուրերը, ակներեւ է որ չպիտի կրնան մեղի չափ գոհացում տալ ընթերցասէր ժողովրդեան տենդոտ հետաքրքրութեան, որ այս օրերս այնքան լարուած է Օսմ. Խորհրդարանի բացման առթիւ։*

Ուրեմն վաղուընէ սկսեալ ԱՐԵՒԵԼՔ *կը հրատարակուի իբր միջօրէի թերթ, պարունակելով օրուան ամէնէն թարմ ու ճոխ լուրերը, և հայ լաւագոյն գրողներու և հրապարակագիրներու շահեկան յօդուածները օրուան հրատապ հարցերուն վրայ։*

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆՑ ՊԱՏՄԱԿԱՆԸ

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԲԱՑՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

Սահմանադրական միապետութիւնը կամ խորհրդարանական կառավարութիւնը իսկապէս եւրոպական գիւտ է։ Հին դարերու մէջ այդ դրութեանը վրայ գաղափար չունէին։ Բոլոր միապետութիւնները բացարձակ ու միահեծան էին։ Միայն մէկ բացառութիւն կար. այն է Յունաստանի Սպարտա քաղաքինը՝ որ գրեթէ արդի իմաստով սահմանադրական միապետութիւն, և աւելի չիտակ կ'ըլլայ ըսել, երկապետութիւն էր, զի միւնոյն քաղաքին մէջ երկու թագաւոր միաձայն կ'իշխէին ու կը կառավարէին։ Խորհրդարանին ձեռքով որ կը բաղկանար Ծերակոյտէ մը և Ժողովրդական ժողովէ մը։ Իսկ Յունաստանի միւս քաղաքները կամ միապետութիւն էին և կամ հանրապետութիւն։

Հանրապետութեանց մեծագոյններն էին հին աշխարհի մէջ Կարգեդոնական (արդի Թունիսի մէջ) ու Հռոմէականն (արդի Իտալիոյ մէջ)։ Սակայն առաջինը վերջինէն կործանուեցաւ, իսկ վերջինը կայսրութեան վերածուեցաւ։ Եւ երբ իր կարգին աս ալ կործանեցաւ, բոլոր Եւրոպա անոր բեկորներէն ծագած նոր տէրութիւններ ամէնքն ալ բացարձակ միապետութիւններ էին։

Միայն Ռուսիոյ մէջ կային երկու քաղաքներ որ մէյմէկ հանրապետութիւններ կը կազմէին 9րդ դարուն մէջ, այն է Նովկորոտ և Վլատիմիր, բայց անոնք ալ չուտով դքսութիւններու, այսինքն միապետութիւններու փոխուեցան և Քիէվի ու Մոսկուայի դքսութեանց կցուելով հիմը դրին ռուսական մեծ ինքնակալութեան։

Միջին դարու մէջ սակայն հետզհետէ երեւան կուգան նորանոր հանրապետութիւններ, դլխաւորապէս Իտալիոյ հողին վրայ իբրեւ նորաբողբոջ ընծիւղներ նախկին Հռոմէական մեծ հանրապետութեանը։ Իտալական այս նոր հանրապետութեանց գլխաւորներն են Վենետիկեանը, Ճենովականը, Ֆիորէնցայինը և Բիզայինը, որոնց առջի երկուքը իրարու ոխերիմ թշնամի էին, վերջին երկուքն ալ՝ իրարու։ Այս չորսն ալ անայցացան և տեղի տուին միապետութեանց առջեւ։

Բովանդակ հին Արեւելքը ինչպէս և Եգիպտոս միապետական էին։ Բաբելոնիք, Ասորեստանցիք, Մարք, Պարսիկները, Թաթարները, Աֆղանները ինչպէս և Հնդիկները, Զինացիներն ու Ճապոնցիները հանրապետութեան վրայ գաղափար չէին ունեցեր, ոչ ալ սահմանադրական միապետութեան վրայ, այլ բացարձակ ինքնակալութիւնը եղած է հին դարերու մէջ իրենց կառավարութեանց միակ ձեւը։ Ճարտն դեռ հազիւ քսան տարի է որ սահմանադրական եղած է։

Հայոց թագաւորական չորս հարբսութիւններն ալ նոյնպէս խորհրդարանական կառավարութեան ի՛նչ բլալը չեն դիտցած. բայց առանց գրաւոր սահմանադրութիւն ունենալու։ Հայ թագաւորները սովորութիւն ունէին կարեւոր պարագաներու մէջ ի ժողով հրաւիրել երկրին նահապետները կամ նախարարները ու անոնց խորհուրդ և որոշումն առնելէ ետքը գործի սկսիլ, բայց այս ժողովները պարբերական չէին, թագաւորին կամքն կախում ունէր զանոնք հրաւիրել կամ ոչ։

Արարացւոց մեծ տէրութիւնը իսկզբան բացարձակ չէր. զի Իսլամաց Մարգարէին Մահմետի մահէն ետքը (632ին) յաջորդութիւնը ժառանգական չեղաւ, այլ ընտրական, ինչ որ կը ցուցնէ թէ ժողովրդական կամքը հարցնելու պէտք ծագեցաւ, որ սահմանադրութիւն ըսել է առանց անունը գիտնալու, և այդպէս իր առջի երեք յաջորդները այսինքն Ապուպէքիր (632—634), Օմար (634—644) և Օսման (644—656) բնական դրութեամբ յաջորդեցին Մարգարէին Խալիֆայական գահուն վրայ։ Իսկ աստնցմէ վերջ Մուսվիէ հիմ դրու Իսմիանց հարստութեան 661ին և իշխեց բացարձակ կերպով ու տէրութիւնը ժառանգականի վերածելով հրդեց իր որդւոց յաջորդաբար իշխելու։

Առանց ձեռքէն 750ին առին Ապասեանք և դարձեալ ժառանգական ըրին խալիֆայական յաջորդութիւնը։ Միեւնոյն դրութեան հետեւեցան անոնց տեղը անցնող Սելճուկեանք (1058—1288) և վերջն ալ Օսմանեան։ Բայց ճշմարտութիւնը կը պահանջէ խոստովանիլ թէ խալիֆեան ծագման առեւնները խորհրդարանական դրութեանը պէս բան մը ունեցան Արաբները, թէև արդի իմաստով բառը չճանչցան։

Ուրեմն ո՞ւր կը գտնենք առաջին Սահմանադրութիւնը որ աւելի համապատասխան ըլլար արդի ըմբռնումներուն.— Անգլիոյ մէջ՝ որու Յովհաննէս Անտերկիր թագաւորը տուաւ Անգլիացւոց 1215ին բուն սահմանադրութիւնը «Մեծ Սահմանագիր» կոչուած հրովարտակովը որ կը բնայ մոյր համարուիլ ազիարշի հիմանուան բոլոր Սահմանադրութեանց։

Բայց Յովհաննէս Անտերկիր թագաւորի յաջորդներէն Հենրիկոս Գ. Եդուարդ Ա. Եդուարդ Բ. և Ռիչար Բ. գրեթէ իրենց բոլոր կեանքն անցուցին անդադրական Սահմանադրութիւնը ջնջելու ու բացարձակ իշխելու, սակայն չյաջողեցան. ընդհակառակն Խորհրդարանի իրաւասութիւններն աւելի ընդարձակուեցան և իրենցմէ առջի երկուքը բանտարկութիւններ կրեցին. իսկ վերջին երկուքը գահընկեց ըլլալով մահուամբ պատժուեցան 1327ին և 1399ին։

Սահմանադրութիւնը խափանելու մէյ մէկ ազդու փորձ ալ ըրին Կարոլոս Ա. (1625—1649) և Յակոբոս Բ. (1685—1688) թագաւորները, բայց մին իր կեանքը վրայ տուաւ, զի դատուելով հրապարակաւ գլխատուեցաւ Լոնտոնի մէջ 1649 փետր. 9ին և միւսը գահը կորսնցնելով սոխպուեցաւ Անգլիայէն փախչիլ ու տարագիր մեռնիլ Ֆրանսայի մէջ։ Այն օրէն ի վեր Սահմանադրութիւնը կամ խորհրդարանական կառավարութիւնը կը շարունակուի ցարդ անխափան Անգլիոյ մէջ իբրեւ տիպար ուրիշներու։

Դերմանական Նախկին կայսրութիւնը իր ծագումէն ի վեր թէև ընտրական յաջորդութեամբ կը շարունակուէր մինչեւ Թոմոլի Հապսպուրկեանը (1273-1291), մանաւանդ մինչեւ Ալպերտ Աւստրիացին (1298-1308), բայց մասնաւոր սահմանադրութիւն մը չունէր իր կառավարութիւնը չափաւորող։ Առաջին անգամ Կարոլոս Դ. կայսրը 1356ին հանեց ոսկեկնիք կոչուած այն նշանաւոր հրովարտակը, որ կը սահմանէր դերման կայսրութեան գործելու եղանակները և կը ծանուցէր իր տիրն իրական սահմանադրութեան մը, որ սակայն իր յաջորդներուն օրով հետզհետէ անգործադրելի մնաց, մինչեւ որ պայթեցաւ 1789ի Ֆրանսական մեծ յեղափոխութիւնը և հոչակեց ընդ ոլորտս տիեզերաց ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՒԱՍԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԵՂԲԱՅՐՈՒԹԻՒՆ. *երեք վեհ սկզբունքները՝ որոնք այնքան հնչեցին մայրաքաղաքիս և համայն Թուրքիոյ մէջ 11 Յուլիսի պատմական մեծ օրէն ի վեր և որոնց ազդեցութեան տակ է որ այսօր կը բացուի Օսմ. Խորհրդարանը։*

Բայց մինչեւ որ Ֆրանսա կարողացաւ այդ երեք վեհ սկզբունքներու յաղթանակը ապահովել, նախ իր դրուժան Լուի ԺԶ. թագաւորը դլխատել տարուեցաւ հրապարակաւ 1793 յունուար 21ին. յետոյ իբր 25 տարի բովանդակ Եւրոպայի դէմ կռուիլ՝ Անգլիա ալ մէջն ըլլալով և իր եռագոյն դրօշը յաղթանակով պատնշել Եւրոպայի մէկ ծայրէն միւսը, Լիսպոնայէն մինչեւ Մոսկուա։

Բարեբախտաբար Թուրքիա չունեցաւ և չպիտի ունենայ այսպիսի տագնապներ Սահմանադրութեան երեւէն։ Այն թնդանօթները որ կը գոռան այս պահուս մայրաքաղաքիս և բովանդակ Թուրքիոյ մէջ, ներքին կամ արտաքին պատերազմի արտաբերքներ չէ որ կը գուժեն, այլ ուրախութեան ու ցնծութեան տոն կը հրաշկեն հանդիսաւորապէս նուիրագործելու համար այն մեծ ու հրաշալի արարողութիւնը որ կը կատարուի այս պատմական օրը։ Երբ երկրին իրական վերածնութիւնը հրաշափառապէս կ'անցնի այսօր ժողովրդեան ձեռքը, որ կը ներկայանայ Խորհրդարանին մէջ իրմէ ընտրուած երեսփոխաններուն միջոցաւ և վերջնապէս կը թաղէ միահեծանութիւնը։

Արդ, այսպիսի նշանաւոր ու պատմական օր մը և այսպիսի պատմական մեծ իրողութեան մը առթիւ կ'արժէր որ բնէինք խորհրդարանական դրութեանց պատմականը։

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

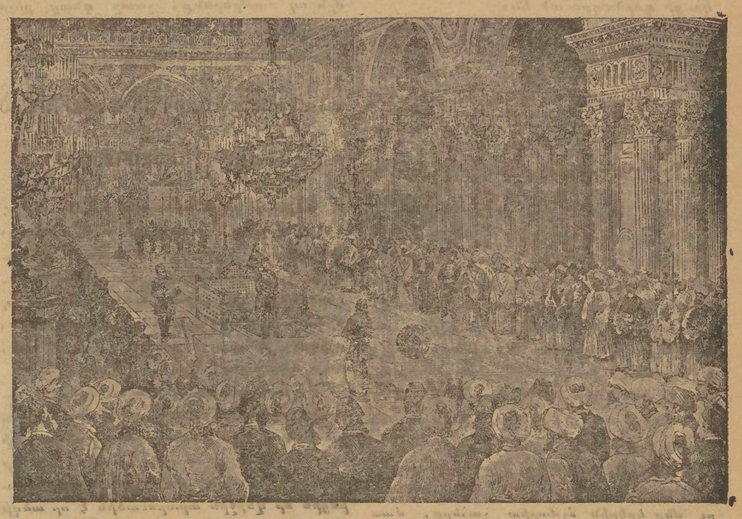

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆԳԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՈՒՄԸ

Ուր տեղի ունեցաւ ասկէց երեսուն երկու տարի առաջ, Տոլմա Պաղչէի պալատին մէջ։

ԽՕՍՈՒԼՈՒԹՅՈՒՆ

Զեմ կրնար գիտնալ թէ այս առտու ձեր օրը կոգմին վրայ արթնցաք, բայց դալով ինծի,—ինչո՞ւ չիտակը չի զրուցցեմ,—տնագին տրամադրութիւն մը կայ վրաս խենդ ու խելառ, իրար չի բռնած, շոգ մոգ բաներ ըսելու։

Առաւօտներ կան որ պուլտոկի humourով մը կը զարթնում, սակայն այսօր բացառաբար խոշոր փափաք մը կը դդամ կոր ներսէդիս նիւթէ նիւթ ցատկելու թիթեռնիկներու պէս որ ծաղկէ ծաղիկ կը թռչտին։

Երջանիկ այս փոփոխութիւնը ապահովապէս կը պարտիմ երէկ գիշեր ուշ պահած ըլլալուս—ամուրիները անուղղայ կ'ըլլան—ինչ որ պատճառ եղաւ ժամանակ չգտնելու որոշ նիւթ մը պատրաստելու ձեզի հրամցուելիք։

Բարեբախտաբար, սակայն, գրպանիս յուշատետրը կայ, ապրուած կեանքէ օրը օրին առնուած գրառուածներով լեցուն, որուն դիմում կ'ընեմ նեղը մնացած պահուս, և որ ինծի այն ծառայութիւնը կը մատուցանէ ինչ որ կը մատուցանեն այն տեսակ մը պահեստի սիրականները զոր կարգուած և խոնարհ կիները միշտ կ'ունենան և որոնց թոյլ կը վազեն երբ դերձակուհին հաշիւը կը զրկէ։

Այս օրուանս քաղաքական մէն է ուրեմն յուշատետրիս այն էջերէն, որոնց վրայ լուսանկարուած են ամուսնական կեանքի պատկերներ։

* * *

Երիկ կնոջմ միջեւ.

—Կը յիշե՞ս, հոգիս, այն իրիկունը որ առաջին անգամ սիրտս բանալով, սէրս յայտնեցի քեզի։

—Այդ բաները կը մոռցուին մինչ։

—Կը յիշե՞ս նաեւ թէ միս մինակ մնացինք ամբողջ ժամ մը, որու տեւողութեան մէջողին յանդգնելդ բերանդ չի բացիր։

—Ինչպէս չեմ յիշեր։

—Ակա, այդ ժամը կեանքիս ամենէն երջանիկ ժամը եղած է։

* * *

Ցուղարկաւորութենէ վերադառնալուս, այրիին տունը կ'երթանք խեղճ կինը մխիթարելու.

Մեռնողին, մեր խեղճ բարեկամին առաքինութիւնները կը թուեմ նախ և առաջ և խօսքս ուղղելով հանգուցելոյն յիշատակին, վերջին յարգանք մը կ'ուզեմ ընծայել անոր։

—Երթա՛ս բարեաւ, Լեւոն, հէգ տղայ, այս տառապանաց հովտին մէջ կը թողուս կոր անմխիթար այրի մը հազիւ քսանը-հինգ տարու։

—Բանտերեք, վրայ կը բերէ որբու�ին երկու հեծկլտուքի մէջեւ։

* * *

Սմուսինը խաղամէ մէն է կատաղի։ Առտու մը տաս փարա չկայ գրպանը։ Տունէն դուրս եկած պահուն, կինը կը հարցնէ.

—Ասոր ինչ պիտի ուտենք։

—Ես քիչ մը բան կը զրկեմ, դուն ջուր դիր օճախին վրայ որ տաքնայ։

Մինչեւ կէս օր լուր չի կայ մուսինէն։

Սպասուհին ձեռքով երկտող մը կը զրկէ իրեն։

«Ջուրը կը տաքնայ կոր, ինչ պիտի ընենք։

Թուղթին հաւեւի կողմը մարդը կը գրէ.

«Գիշերը ոտքերնիս կը լուանք։»

* * *

Արամայիս Դուշար, մանիֆաթուրահի բարեկամս, conventionnelով Բարիզ պիտի մեկնի և վաղօրը չի մտաւ՝ խորհուրդ կը հարցնէ ինծի.

—Ամբան եթէ կնոջս մը հետ միս մինակ մնամ, ինչ ընելու եմ, կրնա՞ս ըսել։

—Եթէ կինը Ֆրանսացի է՝ Տիկին Սթէյնհէլի խօսքը բաց, ան մնացածը քեզի կը ցուցնէ, եթէ Ռուս է՝ սիկարէթի մը հրամցուր խօսքի սկսելէ առաջ և եթէ Անգլուհի է, վարուէ հետը ինչպէս պիտի վարուէիր ինծի հետ, բնաւ մի քաշուիր։

Եթէ Գերմանուհի մէն է ընկերուհիդ, փիլիսոփայութեան վրայ ճառէ։ Քանդին անունը տուր և քանի մը անգամ կրկնէ Հէկել, Հարթման, Շօբէնհաուէր և Շթրաուս։ Հոգեբանական վայրկեանին Վակներէն կոտոր մը սուլէ։

—Ներս մտնողը Հայո՞ւ կիսկ մը ըլլայ նէ։

—Ոտքերդ երկնցուր պառկէ։ Անոնցմէ խեր չկայ։

Ճ. ԱԼՓԻԱՐ

ՔԱՆԻ ՄԸ ԽՕՍՔ

Ցանցանքն իմս չէ, եթէ յօդուածներս իրենց չօչափած նիւթերուն գրեթէ հինգերորդ մասը կը հասնին. պատճառը հետաքրքրութիւնս է։

Այս նախադասէս ետքը.—

Աբեւելքի կապոցը երբ տանս դուռնը ներս կը մտնէ, քունս պարտէզին դռնէն կը փախչի։ Ցաւալին այն է որ անոր բերած կիսիկ կիսիկ բօթերը պէտք է կարդալ գիշե՛ր, պառկելէս ճիշդ քիչ մը առաջ։

Ուշ ատեն դպրոցէն կը դառնամ, Մանծուին, կամ Հիւսօ և կամ կէսօթէ կարդացած ենք ես ու աշակերտներս, ատենց վրայ ե՛լ «Երկրէն լուրեր»ը աւելցուր և եթէ կրնաս քեզի առանց մոլեռանդներու մատնուելու։

Սիրտս կը տորի, ձեռքերս կը դողան, դայրանամ, օգուտ չունի։ Հայոդես բաղդին՝ ողորմելի միութիւնն մէն է ատի։ Ուստի կը դիմեմ սիսիֆեանու միակ միջոցին.— գրել Աբեւելքին. և սակայն անկարելի ըլլալով գրել զգացումներս իրենց ամբողջութեամբ, կը գրեմ ու կը գրեմ, որոշելով ատենցմէ միայն քանի մը կարեւոր —գոնէ ըստ իս — պարբերութիւնները յանձնել սուրհանդակին, յուսալով որ Աբեւելքի խստապահանջ էջերը պիտի հիւրընկալեն կէս դիշերէն վերջ, գրուած այս տողերը։

"ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — ՐԱՖՖԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(78)

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՎՈՒՄ ԵՆ

Գ.

ՄՈՒՇԵՂ

"ԽՈՏՈՐՆԱԿԻՆ ԽՈՏՈՐՆԱԿ„

— Բայց այստեղից մինչեւ բանակը բաւական էլ ճան սարՆ կայ։ Մինչեւ հասնենք, բոլորովին կը լուսանայ։

— Աւելի լաւ։ Գոնէ կը տեսնենք, թէ ինչ ենք անում, և կոյր հաւուրի նման խաւարի մէջ չենք խարխափի։

Սպարապետը ժպտաց, բայց գիշերային մթութիւնը թոյլ չը տուաց նկատել նրա հեգնական ժպիտը։

— Դու բաւական վստահութիւն ունես քո վրայ, Մեսրոպ,—ասաց նա։

—Ես ո՛չ թէ բաւական, այլ մեծ վստահութիւն ունեմ իմ ձիաւորների վրայ, Մուշեղ,—պատասխանեց փոքրիկ սպան։

Դա, իրաւ, Մեսրոպ տարօնեցին էր։ Ինքը, կարճ, լեզուն—երկար։ Խօսակցութիւնը ընդհատեցին զանազան խուլ հնչիւններ, որ յայտնի չէր, թէ ո՞ր կողմից էին լսվում։ Երկուսն էլ իրանց ուշադրութիւնը լարեցին դէպի այդ հնչիւնները։

— Շեփորի և թմբուկների ձայներ են,—ասաց սպարապետը։—Բանակի կողմից են լսվում։

— Այդ ի՞նչ է նշանակում,—հարցրեց Մեսրոպը, փոքր ինչ անհանգստանալով։

— Այդ պարսից առաւօտեան ամենօրեայ սովորութիւնն է,—հանգստացրեց նրան սպարապետ։— Գիշերը լուսանալուս մօտ է. շեփորները հնչեցնում են, թմբուկները դարսում են, որ մարդիկ զարթնեն, պատրաստուեն, ծագող արեգակին երկրպագութիւն տալու համար։

— Շատ դեղեցիկ, թող զարթնեն։ Իսկապէս, լաւ բան չէ՝ քնած մարդու վրայ յարձակուիլը։

— Բայց այդ դեռ առաջին կոչնակն է։ Մինչեւ արեւի ծագելը, երկու անգամ եւս պէտք է հնչեցնեն։

Նրանք սկսեցին յետ ու առաջ շրջել դեսի ասերի մօտ, մինչեւ բոլոր սպասող խումբեր եկան։ Թէ սպարապետը և թէ Մեսրոպը՝ երկուսն էլ վազեցին դիմաւորելու։ Տեսնելով նրանց, մի բարձրահասակ երիտասարդ չատոպալ ցած ինքնաձիուց, և դրկեց երկուսին եւս։

— Ես, երեւի, երկար սպասել տուի ձեզ,—ասաց նա ներողութիւն խնդրելով։— Բայց այդ իմ մեղը չէ։ Իմ բռնած ճանապարհը սատիկ ցեխ էր։ Ձիաները հազիւ-հազ կարողանում էին շարժուել։ Երեկուայ անձրեւը բոլորովին փչացրել էր ճանապարհը։

—Ուրեմն, պէտք է սպասել, մինչեւ ձեր ձիաները փոքր ինչ հանգստանան,—հարցրեց սպարապետը։

—Անպատճառ։ Սատիկ յոգնած են։

Այդ դուարթ, փառահեղ երիտասարդը Սահակ պարթեւն էր — Ներսէս մեծի որդին։ Նրա ձիաւորները առանձին խումբերով դասեղուեցան առաջիններից փոքր ինչ հեռու, իսկ ինքը, սպարապետին և Մեսրոպին իր հետ առնելով, մեկուսացան դէպ ի մի այլ կողմ, նստեցին դեսեղերի մօտ, փափուկ խոտերի վրայ։ Սպարապետը հաղորդեց նրանց՝ իր լրտեսների միջոցով ստացած բոլոր տեղեկութիւնները։ Իսկոյն կազմուեցաւ մի բացօթեայ պատերազմական խորհուրդ, որը տեւեց մինչեւ պարսկական բանակից լսելի եղաւ թմբուկների և շեփորների երկրորդ կոչնական ձայնը։ Այդ խորհրդաւոր ձայնն չտապեցրեց նրանց։ Այդ ձայնը կոչում էր բարեպաշտ զրադաշտականներին դէպի աղօթք, դէպի երկրպագութիւն ուղղելու,—իսկ հայոց ուխտապահներին կոչում էր նա՝ դէպի կռիւ, դէպի արիւնհեղութիւն...

Նրանք վեր կացան, հրամայեցին պատրաստուել և ճանապարհ ընկնել։ Շեփորների և թմբուկների երրորդ ձայնը պիտի աւետէր արշալոյսի ծագումը։ Վրձուեցին՝ որ դանէ այդ ժամանակ հասած լինեն նշանակած տեղը...

Կէս օրից բաւական անցել էր։ Շապուհի բանակատեղը ներկայացնում էր խիստ տխուր տեսարան։ Կիսակործան վրաններ, իրանց տեղում անշարժ մնացած, դատարկ էին։ Ձիաւորները չկային նրանց մէջ, կար միայն պարսից վայելչասէր զինուորի հարուստ կարասին, որ մնացել էր իրեւ տաք յաղթողին։ Ամբողջ բանակատեղը և նրա շրջակայքը ծածկուած էին դիակներով։ Արեան թացութիւնը ամեն կողմում տարսամ էր աղդում։ Կենդանի մնացածները գերուել էին։ Փոքր չէր և փախստականների թիւը, որոնց դեռ որոնում էին։

Ինքը, արքայից արքան, չէր երեւում ոչ դիակների մէջ և ո՛չ գերիների թւում։ Առանձեր կային, նոյն իսկ պարսիկներից, որ նա փախաւ հէնց այն ժամանակ, երբ առաջին յարձակումը գործեցին։ Նա փախաւ իր սենեկապաններից մէկի հագուստով, որ չճանաչուի։ Զիաւորների մի քանի սրընթաց խումբեր դնացել էին դէպի զանազան կողմեր բռնելու նրան։

Արքայական փառաւոր վրանները՝ իրանց բոլոր հարստութեամբ՝ մնացել էին իրանց տեղում։ Մնացել էր և կանանոցը, լի արեւելքի և արեւմուտքի գեղեցկուհիներով։ Նրանց թւումն էր Արեաց տիկնոջ — տիկնոջ — Շապուհի թագուհին։ Նրանց թւումն էր և Որմիզդուխտ օրիորդը — Մերուժան Արծրունու նշանածը։ Հայ պատանիների մի զինուած շղթայ բռլորել էր կանանոցի շուրջը, և նրան անմատչելի էր կացուցել։

Պայտաձեւ բանակի հրապարակի վրայ կանգնացրել էին գերիներին։ Նրանց մէջից Ջոկում էին ազնուականներին, ինչպէս ոչխարները զատում են այծերից։ Երբ վերջացրին, ազնուականների թիւը հասաւ վեցհարիւրի, որոնք զանազան ատիճանի զօրապետներ և սպաներ էին։

Հրապարակի մէջտեղում, բարձր սայլերի ծայրին, չամփրած էր մի ճերմակագեաւ մարմին։ Դա մոլպեռան-մոլպեան էր, այն հրէշը, որ Զարեհանանի աւերակների մօտ սայլացիների վրայ բարձրացրեց հայոց իշխանաց տիկիններին և օրիորդներին։ Ամենի աչքերը յառած էին դէպի այդ սոսկալի մարմինը։

Այդ միջոցին, Շապուհի արքայական վրանների մի կողմում հարած էր հայոց սպարապետի հատարակ զինուորական վրանը։ Այստեղից երեւում էր նրա յաղթութեան ամբողջ արդիւնքը՝ իր բոլոր բաւարար պատկերներով։ Ինքը, սպարապետը, նստած էր մի անուշ ճանապարհորդական բազմոցի վրայ, որ ընաւ չէր պատչաճում ոչ նրա ատիճանին և ոչ նրա փառքին։ Նրան չրջապատել էին իւր զինակից սպաները որոնց մէջ առաջին տեղը բռնել էր Սահակ պարթեւը, և ապա Մեսրոպ տարօնեցին։

Լուռ էին նրանք, և բոլորի դէմքերի վրայ նկարուած էր մի տեսակ զայրացեալ դժգոհութիւն, որ տեղի է ունենում ջերմ հակառակութիւններից յետոյ։ Ինքը, սպարապետը, սաստիկ խժռուած էր, և իւր անհանգիստ մատներով անդադար ոլորում էր դեղեցիկ, սեւորակ ընչացքները, կարծես թէ, նրանք արդելում էին բոցավառ չրթունքներին թափելու այն կրակը, որ մի քանի բոպէ առաջ հեղում էր նա իւր զինակիցների գլխին։ Ոչ սակաւ խռովեալ դրութեան մէջ էր գտնում և Սահակ պարթեւը։ Նա կը թողներ և խիզոն դուրս կը գար այդ վրանից, եթէ զինուորական պարտաճանաչութիւնը չը զսպէր նրան։ Իսկ փոքրիկ Մեսրոպը, ինչպէս ասում են, իւր կաշու մէջ չէր պարտակվում. անդադար շարժվում էր իւր տեղում, կարծես թէ, փշերի վրայ նստած լինէր։

Ինչ էր, որ այդպէս վրդովմունքի մէջ էր դրել նրանց։ Ինչ էր, որ այն բոպէներում, երբ պէտք էր յաղթութեան ուրախութիւնը վայելել, որի մէջն է զինուորի փառքը և նրա միութիւնը, —ընդհակառակն, ձգել էր նրանց խորին սրամտութեան մէջ։

(Եարունակութիւն)

«Թող մէջ քանին... միայն չհասնի խեղճ Հայուն յոյսը» երգեր է մեր անմահ Պատկոնեանը. բայց երբ կեանքն ինքն է որ կը սպասի, ի՞նչպէս չհասնի յոյսը։

Չեմ դիտեր ինչ անձնական կամ ազգային փոքրաւորութեան վրայ հիմնուած գրեր եմ ժամանակին.— «Անկերը կարող են ծածկել պայծառագոյնն աստղերուն, բայց չեն կարող տկարագոյնին իսկ լոյսը մարել», մտածում մը՝ զոր նոյնիսկ ուղեցին և հրատարակեցին «Մտածմունք» անուն անգլիերէն գրքի մը հրատարակիչները։ Բայց ինչ որ Անգլիացիք հնարիտ գտան, ինչո՞ւ ոչով բլլայ և մեզի համար, խնդիրը սպասել գիտնականաց քաջութիւնը մէջ կը մնայ։

——

Հեռուէն դիտող մը բայց գրքի պէս աչքին առջեւ կը տեսնէ մեր երկրին արդի վիճակը, և կը համոզուի որ Սամմանադրութեան յօդուածներէն դեռ հաղիւ երկուքը գործադրուած են։

Հին բէժիմի օրով երբ մեզ ծեծէին՝ չէին թոզուր որ լանք։ Այսօր «ազատ» ենք... Ճամբորդութիւնը անկարելի էր, այսօր ազատ ենք... գիտցած տեղերնիս երթալու։

——

Պ. Մաքսի բերնին չափը ասկէց տուինք ուզղակի, ճիշդ ինչպէս բրած ենք ժամանակին Սըր Էշմիտ Պարդէյգէնը, և որուն գլխ Խորհրդարան հրաւիրող մէկ հեռագիրը հինգ ոսկիի նստած էր իրեն։ Սըր Էշմիտ իր բռնած քաղաքականութեան հետեւանքով թշնամւ և անպատիւ մեռաւ։ Եւ ինչ կ'ուզէք որ բլլար անանկներու վախնար։ Պ. Մաքս ալէկ կ'ընէր եթէ խաղաղասիրական, եղբայրացման հրանդներ տար։

Բայց իրմէն առելի իրեն անսացող մեր թուրք հայրենակիցներուն վրայ է որ կը զարմանանք, արդեօք Մաքս Հայերէ՞ն ալ առելի կը փնտռէ Օսմ. կայսրութեան ու մեր երկրին ճշմարիտ շահերը, ժամանակ չէ՞ որ վերջապէս համոզուէին մեր անկեղծութեան և բազմաղոն ջանքերուն զոր միշտ, մեր կեանքի ամէն մէկ վայրկեանին ըրեր ենք ու կ'ընենք մեր երկրին բարգաւաճումին համար։ Իրա՞ւ շատ դժուար է հասկնալ մեր ապացուցուած պարզ իսօքերն ու ընթացքը լուսապայծառ։

——

Անմէջ Ռիզա մէկ երկու շաբաթ առաջ երբ Լոնտոն կը հասնէր, մեզ ցաւալի զարմանքներու մէջ կը թողուր իր առաջին գործը ընելով յայտարարել թէ Հայերը իրե՞նց ձեռքով բերին կոտորածները իրենց գլխուն, իրենց անջատական ձգտումներով։ Հայերը, հազար անգամ պէ՞տք է ըսել, թէ տասնկ վերացական միտքեր չեն ունեցած և չունին ու եթէ գտնուած են մասնաւորներ, պատճառը փնտռելու են հին բէժիմին դարաւոր յուսահատեցնող անօգնայութեան, և այն արմատացած հաւատքին մէջ թէ թուրքին չի բարեկարգուիր, չի քաղաքակրթուիր երբեք։ Մինչ մենք, Հայերս, հակառակ այդ ամէնուն միշտ յամառած ենք յուսալ լաւագոյն օրեր, որ արդէն ծայր կուգան ահա։

Քանի մը տարի առաջ Լոնտոն ըրած մէկ բանախօսութեանս պատուն ինձի ուղղուած մէկ առաջարկութեան անպայման կերպով կը պատասխանէի թէ կովկաս գաղթելէ առելի կը նախընտրէինք բարեկարգուած Թուրքիան, եղբայրացութիւն մը որ դիա՞ Զերարի մէկ դիտողութիւն (Բարիզէն գրուած) արժանացուց. «Հակառուս լեզու՝ չգործածելու» պատուէրով։

Լա՞ւ իս մեր թուրք հայրենակիցները, դեռ շատ հեռու կը մնան մեզ հասկնալէ, և կը յամառին հաւատալ իրենց ոտ առածին։

«Սուչ էօյէնեմ տիր»։ Իրա՞ւ այդպէս։

——

Տ. Հմայեակ Սրբազան իրաւադէտի համաձայնութեամբ կ'առաջարկէ կառավարութենէն 100,000 ոսկի պահանջել սովատանջ գիւղացիներուն ի նպաստ։ Իմ համեստ դիտողութիւնս օ՛չ գաղափարին գործնականութիւնը կամ անգործնականութիւնն է, ոչ ալ գումարին «շատութիւնը»։ Արդէ՞ ընելիք մը ունիմ, որ կը յուսամ թէ նկատողութեան պիտի առնուի։

Զէ՞ք կարծեր որ այդ գումարին չնորհումը —վճարումը, հատուցումը— պիտի զրդռէր չարտանանձ կեղեքիչներու, հին բէժիմին մնացած դեռ չատ զօրաւոր պաշտօնեաներու վրէժխնդրութիւնը և մղէր զանոնք կրկնապատիկ գանձելու, «օրինաւոր կամ անօրէն միջոցներով», մեր տիտիկ կարծած անպաշտպան ժողովուրդէն։ Ասիկ դատ, երբ մեր հողերը մեզի չեն դարձներ, մեր դրամները պիտի դարձնէին։ Վասն զի վայրկեան մը իսկ չենք կարծեր որ մեր պլացեղ «եղբայրները» մտածէին թէ, իրենք իրա՞ւ անիրաւ եղած բլլալու էին անցեալին մէջ, որ այսօրուան արդարադէր կառավարութիւնը կ'ելլէ հատուցումներ ընելու։

——

Վահ. Վարչապետը, չուզելով «քրիստոնեական խնդիր» մրն ալ ստեղծել, կը թողու որ այս վերջինները տեղաւորուին նորէն դեռ երկկ յաջիչասած հողերուն վրայ, և կը մղէ Հայերը ցրուելու։ Բա՞ մեզ, Վարչապետին բուն նպատակն բլլալ կը թուի «Հայերը ցրուել» ապագայ «Հայկական» մտացածին շարժումներու առաջն առնելու։ Բայց ինչո՞ւ վախնալ ապագայ Հայ շարժումներէ եթէ չի տարակուսիր նոր բէժիմի յաջողութիւնը վրայ, և կը հաւատայ որ վերջապէս Հայերն ալ հանդիսա պիտի գտնեն արդարութիւնով կառավարութեան մը պաշտպանութեան հովանիին տակ։

Թոյլ տալով յաջիչասիղներուն որ այդ կալուածներուն տարբէն տէրը մնան, մեր դան մը սերած վարչապետ երկու բան կ'ապացուցանէ.— Կը վաւերացնէ հին բէժիմին ընթացքը, և չի վախնար նորմնոր յաջիչասկութիւններ քաջալերելէ։

Արդեօք նորէն բան մը չի՞ դանար կոր «վերերը», քանի որ տիրող ազգը մեզի չի տար այն կարեւորութիւնը զոր տանտէր մը պիտի տար իր պանդան չան, կամ կիան կալին (յարգելի բացառութիւններուն առջեւ գլուխնիս չնորհակալութեամբ կը խոնարհեցնենք)։ Թուրք մամուլին մէկ մասը նուազ խանդավառ է մեզի նկատմամբ. նորէն ինչ յանցանք գործեցինք որ այսպէս երեսէ կ'ինանք։

Պատրիարքարանէն գաղթականաց դրամ բաշխուելուն ալ համամիտ չենք մենք. Անգլիոյ մէջ, ընդհանրապէս ձրի ճաշարաններ պիտի հաստատուէին և մարդ իսկ պիտի չանցնէր հնչուն դրամ տալ։

Յուսալով, Տէր խնդագիր, որ ժամանակ կամ քնավանա եղած չենք այս տողերը ձեզի ղրկելով, կը փութանք մեր կողմէ ալ սրտանդել մեր անօթի տանջուող եղբայրները, և ըսել.— «Բիչ մըն ալ համբերենք, չատը գնաց քիչը մնաց»։

ԽՈՍՐՈՎ.

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՇԻԼԼԷՐԻ "ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ,,

Անթերի դերակատարութիւն մը ծայրէ ծայր։ Ամբողջ հոգի, սիրտ և միտք։ Զմայուլիլ, չթովուիլ, չհիանալ, չյուզուիլ, չցնցուիլ, կարելի չէր։ Ահա տպաւորութիւնները զոր կրեցինք ամենքս ալ երկուշաբթի գիշերուան ներկայացումին, սկիզբէն մինչեւ... վերջը։ Վերջը բսի, բայց պասեցաց։ Պիտի բացատրեմ։

Շիլլէրի «Աւազակներուն» վերջին տարբերածը կամ պատկերը չներկայացուեցաւ։ Նոյն այս թատերախաղը Եւրոպայի մէջ տեսնող քանի մը անձեր, որոնք ներկայ էին անցեալ գիշեր յայտարարեցին որ վերջին արարուածին է որ տեղի կ'ունենայ տեսարաններուն էն գողտրիկը, յուզիչը, տպաւորիչը։ Եւ մինչ այնպէս ալ չէ՞ ամէն թատերախաղի համար։

Ժողովուրդը տեղէն չէր շարժեր։ Փոխուածները ծայր տուին։ «Վերջացաւ», բսաւ մէկը։ «Ոչ, արարուած մը եւս կայ» պատասխանեց ուրիշ մը։ «Չկայ, կայ»։ Թատերաբեմին լոյսերը կը մարին։ «Վերջացաւ» կը պոռայ հանդիսատես մը, և ժողովուրդը տեսակ մը դժկամակութեամբ կը պատրաստուի մեկնելու։ Վերջապէսի մը կը պասպէին։ «Վերջացաւ բսինք ա՛»։ կը ձայնէ մէկը։ Եուսախարութիւնը դառն էր։ Պակաս բան մը կար. ամէն ոք կը զգար կոր այդ պակաս, առանց «Աւազակները» նախապէս տեսած բլլալու։

Շատ աղուոր կերակուր մը կը բերեն առջեւդ։ Կ'ուտես, կ'ուտես, հը՛մ, աղուոր կերակուր է, չատ ալ լաւ պատրաստուած է, բայց կարծես պակաս բան մը կայ մէջը։ Ինչ է. ի զուր կը փնտռես, կ'ուրուես մտքիդ մէջ, քիմքդ ծծելով և չաչեցնելով, լեզուդ բերնիդ մէջ պտցնելով, չես գտներ։ Իրա՞, կերակուրդ կը լափես և կը կշտանաս ալ, բայց ոչ այնպէս ինչպէս պիտի կշտանայիր եթէ այդ պակասը չբլլար։

Վերջին պատկերը պիտի ներկայացնէ եղեր Ամալիայի դէմ առ դէմ գալը՝ Բարլսոնի հետ, որ կը սպանեմ զայն. և յետոյ կ'երթայ կը յանձնէ ինքզինքը տղքատի մը, որպէս զի սա՝ Բարլսոնի գլուխը կտրելու թոյնանելով խստացուած պարգեւը առանց։ Դէթ այսպէս բացատրեցին ինձի։

Վերջապէս ժողովուրդը շարժեցաւ։ Մեկնելու էր, ուրիշ ճար չկար։ Եւ ահա Աբէլեան դուրս կուգայ վարագոյրին մէջտեղէն յաստաջաբանին վրայ և կը բացատրէ թէ ինչո՞ւ համար իր թատերախումբը չի ներկայացներ «Աւազակները»ին վերջին պատկերը։ Կ'ուզէք հասկնալ այդ «ինչո՞ւն», անաւասիկ. «Մենք, լեռնափոխականներս, չենք ուզում ընտանեկան ինչին(!) քանիրու և ընտանիքի սիրոյն զոհել մեր յեղափոխական գաղափարները և յեղափոխականութիւնը չի կրնար զրաղուիլ ատոնցմով, և վերջապէս յեղափոխականութիւնը չենք զոհեր ընտանիքի և ընտանեկան խնդիրներու.»։ Այս պատճառաբանութիւնը... ծափահարուեցաւ(!!)։ Թողունք որ հիմա «յեղափոխութիւն» կամ «յեղափոխականութիւն» բառը սրտասանէն իսկ կը բաւէ ծափերու տարափ մը տեղացնելու. օրուան «մօսա»ն է, բայց նոյն այդ խումբն էր որ, նոյն գիշերը, զրաղեցաւ ընտանեկան պատկերներու, սիրահարական առասիներու ներկայացումներով։

Յեղափոխականութիւնը որ կ'ընդվզի Արուեստին դէմ ալ(!!)։ Այս ալ ուրիշ «սկզբունքային հարց մը» որուն խելք հասցնելու համար պէտք է անդամառա... յեղափոխական մը բլլալ։

Ուրիշ խնդիր մըն ալ։ Երբ մէկը հրապարակ կամ առանձին կը խոսասնայ ուրիշի մը տալ այն ինչ բանը ամբողջութեամբ, պարտաւոր է տալ այդ բանը երբ մանաւանդ փոխարէնի մը կայ վճարուած։ Թերեւս «չուկիկ» գաղափար մը նկատուի այս ըսածս կարդ մը արուեստագէտներու կողմէ, բայց չեմ կարծեր որ գտնուին արուեստագէտներ որոնք իրենց ներկայացման հանդիսաւոր բլլալու անկեղծ փափաքը ունեցող բազմաթիւ անկուտի անձերու ձրի տոմսակ տան։ Ժողովուրդի մը կամ անհատի մը իրաւունքն է պահանջել ինչ որ իրեն խոստացուած է։

Իր սկզբունքներուն հակառակող թատերախաղ մը փոխանակ թերակատար կերպով ներկայացնելու, լաւ էր անուշադիր յեղափոխական թատերախումբը բնաւ չներկայացնէր զայն։ Եւ մինչ կարելի է հաստատել ամէն թատերախաղի նիւթը և գիրերը՝ զայն ներկայացնողներու սկզբունքներուն և հայեցքներուն հետ։ «Արուեստը՝ արուեստի սիրոյն համար» ասպէն կը հանկնամ ես։ Բայց Արուեստը զո՞նել... յեղափոխականութեան? Գաղափարը արտաքոյ կը նկատեմ։

Զարմանքի մը, սակայն, նոյն գիշերը ակնոջս ի վար փափաց սա խօսքերը. «Դարերի է որ անիրաւ ապ ենք. յարուցն չբլլանք մեր քնաղատութեանց մէջ։ Ինչ դիտես, թերեւս Արէլեանը, սիրահարի մը և իր սիրուհիին հետ դէմ առ դէմ գալու համար գողարիկ և յուզիչ դերին մէջ ներկայանալով, պաղ ջուր պիտի լեցնէր իր հերոսութեան և քաջութեան կորովի և առնական ցնցող դերին վրայ...»։

ՊԵՏՐՈՍ ՀԱՄԱՄՃԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԼԱՒԻՐԵՐ

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ԲԱՑՄԱՆ ԱՐԱԲՈՂՈՒԹԵԱՆ ՆԻՒԱԳԻՐԸ

Ամսակ Օսմ. Խորհրդարանին բացման առթիւ կատարուելիք արարողութեանց վերջնական ծրագիրը.— Վահ. Սուլթանը փառաւոր կառքի մը մէջ բազմած և հանդիսական թափորով մը, այսօր, կէսօրին, Եղլտրզի պալատէն ճամբայ պիտի ելլէ և Բեբէյի, Ազապ-Գոփուի, Ուզդաբանի կամուրջին, Վէֆայի, Շանզատէ Պաշի Տիրեքէր Արասրի և Տիվան Եոլի ճամբով Խորհրդարան պիտի երթայ։ Այդ ճամբաները նորոգուած ու մաքրուած են։ Երկու կողմի վրայ բարեւի պիտի կենան հեծեալ ու հետեւակ զինուորներ՝ իրենց նուագածուներու խումբերով, և դպրոցականներ։ Վահ. Սուլթանը ծովի ճամբով պիտի վերադառնայ. այդ պատճառով պատրաստուած է Սեօիւէյլիւ չոգենաւը։ Կայս. գերդաստանին անդամներն ալ Խորհրդարան երթալով, շէնքին դուռնէն պիտի ընդունին Վահ. Սուլթանը։

—Կ. Պոլսոյ ամէն կողմերը մեծամեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին ամենամիայնուն կերպով ծանելու այս պատմական օրը։ Դիւերը չքեղ լուսավառութիւններ պիտի կատարուին։ Մեծ-Շուկան ալ լուսաղարդուելով մինչեւ առաւ բաց պիտի բլլայ։

—Խորհրդարանին մէջ կայս. բացման ճառը կարդացուելէն անմիջապէս ետքը հարիւր մէկական թնդանօթ պիտի արձակեն օսմ. բոլոր մարտանաւերը և Պարամներու տաեն թնդանօթ արձակուած վայրերը։ Նոյնը պիտի բլլայ նաև բոլոր նաւանգաց մէջ։ Օրուան հինգ ժամերուն թնդանօթ պիտի չարձակուի։ Այսօր կառավարական բոլոր պաշտօնարանները, վաճառատունները և այլն գոց պիտի մնան։

—Վահ. Սուլթանին ժամանումէն մէկ ժամ առաջ Խորհրդարան պիտի գտնուին ներկայացուցիչները, նախարարները և միւս հրաւիրեալները՝ պաշտօնական համազգեստով. դեսպանները և առաջին թարգմանիներն ալ համազգեստով ժամ մը առաջ ներկայ գտնուելու հրաւիրուած են։ Միայն նախարարները չէնքին վարէն պիտի ընդունին Սուլթանը. իսկ ներկայացուցիչները և միւս հրաւիրեալները՝ երեսի. Ժողովին սրահին մէջ։ Երեսփոխանները սեւ ըստէնվոթով ներկայ պիտի բլլան կայսեր ժամանումէն ժամ մը առաջ։ Երեսփ. Ժողովին տտենապետին աջ կողմը պիտի կենան նախարարները և Հիմնական երկաթուղիին եկամտական վարչութեան վերատեսուչը, Թնդանօթարանի վերատեսուչը, Հաշուակալութեանց Ատենապետը, Տէֆթէրխանէի վերատեսուչը, ոստիկանութեան նախարարը, քաղաքապետը, ընդհանուր ոստիկանի նախադահը, կայս. անձնական զօրաբանակին հրամանատարը, եկամտական խորհրդակցի Պ. Լոռան, Երկրագործական Պանքային տնօրէնը և Կ. Պոլսոյ Առեւտրական Սենեկին նախագահը։ Ատենապետին ձախ կողմը պիտի կենան ծերակուտականները, իսկ աջերը խստամ բարձրատիճան կրօնաւորներ, օտար դեսպանները ու առաջին թարգմանները, պապական նուիրակը, Պարարիարքները, միւս հոգեւոր պետերը, Օսմ. Հանրային Պարքի վարչական Խորհուրդին անդամները, առեւտրական ու տեղական առեւտրական մեծ հաստատութեանց տնօրէնները, տեղական ու օտար լրագիրներու ներկայացուցիչները, Օսմ. Բանիդէին անդամները, Օսմ. Հանրապետին ուսուցիչները և Կ. Պոլսոյ երեսփոխանական ընտրութեանց քննիչ մարմինը։

—Պատերազմական նոսխաբութիւնը տասնմէկ վայտ զինուոր պիտի յատկացնէ թէ՛ Կայսեր անմնելիք ճամբաներուն և թէ Այասոֆիայի հրապարակին համար։

—Ոստիկանութիւնը նկատելով որ Գարաքէօյի կամուրջը շատ բաղմութեան չի դիմանար, որոշեց որ այդ կամուրջին վրայ ոչ ոք կենայ իբրեւ հանդիսատես։

—Ծերակոյտը վերջնական կերպով սապէս կազմուեցաւ կայս. Իրատէով վաւերացած ցուցակին համաձայն.— Պատերազմական նախարար Բիրա փաշա, Դաղլի Անմէտ Մուխթար փաշա, Մուշիր Խալիմ փաշա ու Իզմէր Բիւշրի փաշա, արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշա, պետական Խորհուրդին նախագահ Հասան Ֆէյզմի փաշա, առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարար Զէյնի փաշա, պետական Խորհուրդին նախագահ Թէվֆիգ փաշա, Եգիպտացի Մէհմէտ Ալի փաշա, կայս. անձնական գանձուն նախարդ Նախարար Յովհաննէս փաշա Սաքրդ, ծովային նախարար Արիֆ Հիքմէդ փաշա, առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարար Գարբիէլ էֆ. Նորատունկեան, Ռէխ-իլ-Իւլէմա ու Նագիպ-իլ-Էշրաֆ, Ալի Բիրա էֆ., պետական Խորհուրդին քաղաքային ճիւղին նախագահ Սահիպ պէյ, Թնդանօթարանի վերատեսուչ Բիրա փաշա, ճէզայիրցի Ապտիւլգատէրզատէ Ֆէրիդ Մուհէտտին փաշա, առաջին ֆէրիգ Սիւլէյման փաշա, ծովային Խորհուրդին նախագահ Գաղրիդ Մէհմէտ փաշա, հանգստեան կոչուած Փ'րիդ Շէվքէդ փաշա, Շէրիֆ Ալի Հայատար պէյ, կրթական նախարդ նախարար Էքրէմ պէյ, Տէֆթէրխանէի վերատեսուչ Ապտիւրրահման պէյ, հեռագրական ու թղթատարական վերատեսուչ Կալիպ պէյ, Թէհրանի օսմ. դեսպան Նուսուհի պէյ, Այտրնի նախարդ կուսակալ Ֆայիգ պէյ, առեւտրական առաջին գատարանին նախագահ Հաղիմ պէյ, անատանեաց և հանքերու նախարար Մավրոկորդաթօ էֆ., պետական Խորհուրդին անդամ Մավրոեէնի պէյ ու Եորկիատի էֆ., կայս. անձնական գանձուն նախարար Նուրի պէյ, ոստիկանութեան նախարար Սամի փաշա, պետական Խորհուրդին անդամ Պոլսոր էֆ., Պելկրատի օսմ. դեսպան Ազարեան էֆ., Խալիլ Համատէ փաշա, Մանասդերլիլը Իսմայիլ Հագգը էֆ., Սեվանիկի պատասխանատու Կալիպ պէյ, Մանասդերլի Գուլկարաց մետրոպոլիտ Տ. Օքսենդի, ուլամա երեւելիներէն Պասարիա էֆ. և Շեյխ Ասրտուլլահ Էֆէնտիզատէ Ասրտիլգատէր էֆ.։

ԳԱՇԱԺԱՌԱՆԳ ԻՇԽԱՆԸ

Սերպէսդիի մէջ հետեւեալը կը կարդանք.— «Մեծ ցաւով և նեղկանքով իմացանք թէ երկու գիշեր իրարու վրայ ժամ 5ին ու 9ին գանձատանգ իշխան Բէյշատ էֆ.ի բնակած Պէշիքթաշի պալատան ծովեզերքի կողմէն դուրսէն մինչեւ պատուհաններուն վրայ եկելու չափ համարձակողներ կան։ Այդ մասին իսկ ստիպողաբար ոստիկանութեան նախարարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք։»

ՇԵՅԽ-ԻԻԼ-ԻՍԼԱՄԻՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

Սերպէսդի կը հրատարակէ Շեյխ-իւլ-Իսլամ ձէվտէտտին էֆ.ի տասնրեւթ տարուան մէջ ձեռք բերած հարստութիւնը, որ եօթը հարիւր քսանվեց հազար օսմ. ոսկիի կը հասնի։ Այդ հարստութիւնը գոյացած է թէ՛ Շեյխ-իւլ-Իսլամ էֆ.ին, թէ՛ անոր որդիներուն՝ Բէհմէտտին էֆ.ի ու Մուխթար պէյի և թէ փեսին՝ միւիւր ոէմիլ փաշայի շնորհուած հանքի ու էլեկտրականութեան մենաշնորհներով, ամանթոյներով և այլն։ Սերպէսդի կը յարէ.—«Ո՛վ իսլամներ, ո՛վ օսմ. երեսփոխաններ, մեր Շեյխ-իւլ-Իսլամին, մեր սիրելի օրը բնակարանին ու ընտանիքին ծախքերը հոգացուելով հանդերձ, այդ մեծ հարստութիւնը, որ հազարաւոր ազատ Իզզէդի հարստութենէն շատ վար չէ, ամբողջովին գոյութիւն ունի Աչքը Էֆէնտի խանի նման կալուածներով, գոնարեզէններով և հնչուն դրամով։ Աւասիկ ամենատգաստաբեր Շեյխ-իւլ-Իսլամը։»

ՋԱՆԱՋԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ծովային նախարարութեան թանգարանը նորոգուած մեզոցին Եամուզ Սուլթան Սէլիմ կայսեր յատուկ մեծարժէք դրօշ մը գտնուեցաւ։

— Բ. Դրան դիմումին վրայ Անգլիոյ կառավարութիւնը Կամպէլ դեր-ծովակալին յանձնեց օսմ. նաւատորմին բարեկարգման գործը։ Այդ դեր-ծովակալը կարող ու անուանի սպայ մըն է։

— Նախարարաց Խորհուրդը որոշեց երեք հազար ոսկի տարեթոշակով մաքսային իսորհրդական կարգել անգլիացի Պ. Կրէմիթրը։

— Պետական Խորհուրդին անդամներէն Մամմուտ Զիհնի պէյ, որ Պրուսա զացած էր տեղւոյն վիճակը քննելու, տեղեկագրեց թէ էվգաֆի պաշտօնեաները պէտք է փոխել զեղծումներու առաջքը առնելու համար, նաև կուսակալութիւնը պէտք է յանձնել ձեռնհաս անձի մը. միանգամայն առաջարկեց Մուտանիա-Պրուսայի երկաթուղին մինչեւ Իսկենտիր երկարել։

— Ֆրանսայի դեսպան Պ. Բոնսթան ծանոյց թէ Օսմ. հասարարանին համար դիտական ու մասնագիտական ֆրանսերէն դիրքեր պարտնեալ մասնագարան մը պիտի նուիրէ Ֆրանսայի կառավարութիւնը։

— Ազգասական հերոս Էնվէր պէյ Պերլինի օսմ. դեսպանատան զինուորական կցորդ պիտի կարգուի։

—Սենի Կազդա կ'ըսէ թէ ներքին գործոց երբեմնի նախարար Մէհմուտ փաշա, որ Մեծ Կղզիի մէջ հանգիստ կը վայելէ, մէկ երկու օր առաջ ամուսնացեր է։

—Բեղերպուրգի մէջ քոլերան հեռաքշուելէ կը սասկանայ։ Վարակուողներուն թիւը օրական 12էն 50ի բարձրացած է և մահերուն ալ 4էն 33ի։ Բժիշկները ջուրերուն յոռի վիճակը պատճառ կը նկատեն։

—Մեծ-Եպարքոսը, առջի օրը, կայս. պալատ երթալով Սուլթանին ներկայացաւ։

—Թուրք լրագիրները կը հերքեն այն զրոյցը թէ Մէհքէթի մէջ չէոթութիւններ ծագած բլլան։

—Նորէն գրուեցաւ բոլոր նահանգները որպէս զի կարօտ երկրագործներուն փոխատուութիւն բլլայ Երկրագործական Պանքային ճիւղերուն կողմէ։

—Անգեարները ծանուցինք թէ Սամերիկայէն եկած յանձնարարեալ նամակներուն պարունակած չէքերը եւայն գողցուած են։ Այդ մասին կատարուած քննութեամբ հաստատուեցաւ որ նոյն գործին մասնակից են նաեւ թղթատարական պաշտօնեաները և Դալաթիոյ յանձնակատարներէն ոմանք։ Այդ չէքերը եւայն Լոնտոն զրկուեր են պանքային գանձուելու, սակայն ստորագրութեանց կեղծ բլլալը հաստատուելով, Կ. Պոլսոյ մէջ եղբայրներէն պիտի գանձուին։

—Եէնիգաւուի Սանտաք Պրունի Լեւոնի գիւեղան մէջ, անցեալ գիշեր ոճիր մը գործուեցաւ. գրամարկղի գոլ Բիւզանդ ու տղան կարապետ երկու հոգի սպանուած բլլալով, սակայնութեան բանտը տարուեցան։ Բանտապահներէն և բանտարկեալներէն ոմանք, ըստ սովորութեան, բանտապահի ու սենեկապահի դրամ պանանջեցին։ Կարապետ ըսաւ թէ երեք գրուշէն աւելի չունի։ Ատոր հետեւանքով բանտապահները և բանտարկեալները գրամարկղի գարպակեան վրայ գրի դրեն զայն։ Կարապետ ոչ մի թիւէն վիրաւորեցին։ Ոստիկանութեան նախարարը լսելով, իսկոյն քննութիւն կատարել և ձերբակալել տուաւ բանտին տնօրէն Մէհմէտ պէյը՝ ինդիրը ժամանակին տեղեկագրած չբլլալուն համար։ Քննութիւնը առաջ կը տարուի։

—Եէսիգուլէի երկաթուղիի գործարանին մէջ Քօչո անուն գործաւոր մը, առջի օրը, աշխատած միջոցին երկու ձեռքերը մեքենային մէջ սեղմուելով, դատարկուելէն անջատուեցան։

—Պարսից Շահը ծանուցեր է թէ ժողով մը պիտի կազմէ, որուն անդամները ինք պիտի ընտրէ։ Այդ ժողովը պաշտօնի պիտի ունենայ քննդրել կատարել նախարարներուն և երկրական գործերուն վրայ։ Բնականաբար այս որոշումը բնաւ պիտի չընդունուի Պարսիկներու կողմէ։

—Մեծ-Եպարքոսը ծանոյց պէտք եղած տեղերը թէ օսմ. տարարդին փոփոխութիւնը նախարարութեան կողմէ տրուելիք որոշման մը կարօտ է։

—Քէօթահիայի գաւառին կառավարչին և ժողովրդեան միջեւ ծագած անհամաձայնութիւնը քննելու համար ներքին գործոց նախարարութիւնը որոշեց քննիչ մարմին մը զրկել հոն։

—Կ'իմանանք թէ Ռէժիի նախորդ պաշտօնեաներէն (երբեմն Սըվազի ռէժիի ճիւղին անօրէն) Նաշիտ էֆ. Հաշտարարեան Ռէժիի հաստատումէն մինչեւ սահմանադրական ռէժիմին հռչակումը, նոյն վարչութեան ներքին գործառնութեանց և հաշիւներու մասին վաւերական յիշատակագիր մը զրկած է երմտական նախարարութեան։

—Սերպէսդի, Հաղգը պէյի Հռոմի օսմանեան դեսպան անուանումուն վրայ խօսելով, կ'ըսէ.—«Նախապէս ալ գրեցինք որ Հաղգը պէյը կ'ուզենք միայն իբրեւ վարժարանի ուսուցիչ և իբրեւ պալատական թարգման տեսնել։ Ատոր ալ պատճառը այն հանանականութիւնն է թէ նախարարութեան պաշտօնէն իսկոյն ետեւանքով կրնայ բլլալ որ իր վիճակն բերմամբ պատճառ բլլայ արտաքին մտահոգութեանց առաջ գալուն»։

—Սելանիկի մէջ, անցեալ օր, սատիկ փոթորիկ մը ծագելով նաւանգիստին մէջ երկու մակնոներ ընկղմեր են և եւեսայսմ առագաստանաւ մը ցամաք ինկեր է։

—Գուլիաք սահմանադրական ակումբներու Միութեան կեդրոնական գլխաւոր Օսմ. Միութեան և Ցառաջդիմութեան Քամիդէին ղրկեց ընդարձակ յիշատակագիր մը՝ պարդելով Բումէլիի նահանգաց մէջ գործուած զանազան ապօրինութիւններ։ Այդ յիշատակագիրը, որուն օրինակը ղրկեցաւ նահանգային իշխանութեանց, կ'ըսէ թէ պէտք է վերջ տալ գործուած ապանութեանց, աւարառութեանց, եւայլն։

—Այսօր Օսմ. Խորհրդարանին բացման առթիւ, «Լիւիթօն» ապահովագրական Ընկերութեան գրասենեակները փակ պիտի բլլան։ Նոյնպէս Միւքիւլի տր Թրանս և տէ Թօլօճի ապահովագրական Ընկերութեան գրասենեակներն ալ գոց պիտի մնան վաղը։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍՕՖԻԱ, 15 դեկտ. — Սոպրանիէն Օսմ. Խորհրդարանին պիտի ուղղէ շնորհաւորական հեռագիր մը, անոր բացման առթիւ։ Բանկպանա լրագիրը Մակեդոնիայէն հեռագիր մը ստացած է, որուն համաձայն, Բանիցա ողջ է և անցեալ ուրբաթ օր ընդհարում մը ունեցած է յունական աւազակախումբի մը հետ։

ՎԻԵՆՆԱ. — Երեսփ. Ժողովին մէջ ընկերվարական երեսփոխան Ատլէր ի վեր հանեց թէ եւրոպական բոլոր Խորհրդարանները, մէջն բլլալով նաև Սքուպչինան, պատերազմը պախարակած են իբր ամէնէն մեծ ոճիր։ Ցեղոյ բան թէ Աւստրիոյ ժողովուրդները տրամադիր չեն իրենց արիւնը թափելու Պոսնա-Հէրսէքի համար։ Ցայտնեց թէ անմեք լիազօր իշխանութիւն տուած են կառավարութեան՝ Պալքանի առեւտրական քաղաքականութեան մէջ։ Պ. Բէրկէլի ըսաւ թէ պէտք է առեւտրական հաշիւները կարգադրել Պալքանեան պետութեանց հետ։ Ցեղոյ ժողովը բուռն ծափահարութիւններով արձագանգեցաւ, Օսմ. Խորհրդարանին Նոր Ատենապետին յայտնելու իր խոր համակրութիւնները և լաւագոյն մաղթանքները բերելու ու բարգաւաճ գործունէութեան մը համար։ Անաւասիկ այդ հեռագիրը. «Աւստրիական Խորհրդարանին Երեսփ. Ժողովին կողմէ պատիւ ունիմ Օսմ. Խորհրդարանին ներկայացնելու հաւատիքը մեր անկեղծ համակրութեանց և լաւագոյն մաղթանքներու՝ իր մեծ գործին կատարեալ յաջողութեան համար։ Հաճեցէք ընդունիլ, իմ եղբայրական ողջագուրութիւնս։»

ՎԻԵՆՆԱ.— Այն տեղեկութիւնը, որ հրատարակուած էր Նիու Վէնիր Թագէպլարի մէջ թէ ծիսական հունգարական ռէժին մտադրութիւն ունի դադրեցնելու իր ծիսական գնումները Թուրքիայէ, իբրեւ չհէնն սպառնալիք մը կը նկատուի, զոր կարելի չպիտի բլլայ գործադրութեան դնել նոյն իսկ առանց իրեն (աւստրիական Ռէժիին) վնաս պատճառելու, որովհետեւ աւստրիական Ռէժիին ծիսոնները և սիկառէթները իրենց ազնիւ յատկութիւնը կը պարտին միմիայն Թուրքիոյ ծխախոտներուն գեղեցիկ յատկութիւնը։

ԹԷՀԵՐԱՆ. — Աւստրիոյ-Հունգարիոյ դեսպանը, գիւանագիտական մարմնոյն երիցագոյնը, իր պաշտօնակիցներուն ուղղած է շրջաբերական ծանուցագիր մը՝ ազգայնականներու ազերբայջանի վրայ, որով կը խնդրուի Սահմանադրութեան ի նպաստ միջնորդել։

ՌՈՒԼԱՆ. — Սոպրանիէն կը հեռագրեն թէ Ռուլան քան Սարար նպատակը Չին գրաւած է Սիւրա և Քէրիպ գիւղերը, որոնց բնակչութիւնը խոյս տուած է։ Սալարի Քիւրտերը աւարի տուած են ճամբուն վրայ գտնուած բոլոր գիւղերը։ Միեւնոյն օրը Սալար յառաջացած է դէպի Տիրմաթ։ Տիրմաթի մօտ գտնուող գիւղին մէջ ամրացած բլլալուն Լայս վերջին գիւղը պարտաւորուած է անմիջապէս անձնատուր բլլալ. հակառակ պարագային պիտի ոմբակոծուի և իր բնակիչները պիտի ջարդուին։ Քիւնէրէր գիւղը անձնատուր եղած է Սալարի նոյ. Շին։ Բայց Քիւրտերը յետոյ քաշուած են։ Քիչ վերջը Սալարի նախորդ կառավարիչը քաղաք մտած է ջոկատով մը։ Ամէն կողմ բազմաթիւ անձեր, այր, կին, տղայ սպանուած են Սալարի մարդոցմէն։

ԲԱԼՃԻՔ.— Թիառնի չափ զինեալ լեգէոնական զինուորներ, մեծ մասամբ գերմանացի, տպատամբած են և խոյս տուած Գալամպէքարէ։ Անոնցմէ 82ը ձերբակալուած են։

ՌՈԳՆԵՐՍԹՈՒՐԳ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

Ս.ՋՈՒՏ ԳԱՐԵՊԵՏՅԱՆԸ

Ուսումնական Խորհուրդը վերակազմուեցաւ այնպիսի տարբերէ որոնք յուսալ կուտան մեզ թէ մեր կրթական գործը յաւագոյն հիմերու վրայ պիտի դրուի։ Կասկած չկայ թէ անպէտ բան կայ ընելիք ազգ. դաստիարակութեան տալու համար այն ծաւալն ու մղումը, որ անհրաժեշտ են զարգացումի և յառաջդիմութեան նոր փուլին մէջ, ուր մտաւ հայութիւնը, գերութեան և կապանքի երկարամեայ շրջանէ մը յետոյ։

Բայց բռնապետական շրջան մը որ կը վերջանայ յանկարծ, իր ակօսաւոր երաշխէպները կը թողու մարդկային զանգուածներու, բարքերու, սովորութիւններու, ինչպէս և ամէն տեսակ հաստատութիւններու վրայ։ Այդ շարաւոտ հետքերը բնաջինջ ընելը դիւրին գործ չէ։ Բնականոն փոխանցութեան շրջան մը չէ որ կ'սպրինգ. ամէն բան յեղակարծ, թաւալգլոր, չառաջալից է. կարգ ու կանոն կը պակսի։ Այս պայմաններուն մէջ՝ կարգապահութեան և լուրջ ու կշռաւոր գործունէութեան չարժումը տելի քան երբէք հարիւրարկան է։

Այս հանգամանքին մէջ կը գտնուի նաեւ Ուսումն. Խորհուրդը. ազգ. դաստիարակութիւնը իր կոնդացած, լճացած, բորբոսած վիճակէն հանել ու դնել ժամանակին պահանջներուն համապատասխան վիճակի մը մէջ՝ հեշտ գործ չէ։

Սիսելու համար իր այս պատասխանատու դերին, կ'ենթադրեմ որ Ուսումն. Խորհուրդը իր հոգածութեան և խնամքին առարկայ պիտի դարձնէ ամէնէն առաջ Կազմական Կանոնագիրը, զանիկա վերաքննելու և դուրս հանելու համար այն ժանգոտ կաղապարէն, ուր բացարձակօրէն կաշկանդուեցաւ ազգային դաստիարակութեան ուղղութեան այս պաշտօնական բանաձեւը՝ խօսքի և մտքի երկարատեւ մահացումի շրջանին։ Ըսել կ'ուզեմ թէ բռնապետական ռէժիմին տակ գործածութեան դրուած Կազմական կանոնագիրը այլ եւս կորսնցուցած է իր գոյութեան իրաւունքը սահմանադրական ռէժիմին տակ, ուր ինչպէս ամէն բան՝ դաստիարակութեան ուղղութիւնն ու մեթոտներն ալ նոր շնչով ու նոր շնորհք կը տանին։ Նախնական կրթութիւնը մարդուն կազմութեանը մէջ ամէնէն կարեւոր դերը կը խաղայ և նկարագիրներու ազէկ կամ դէշ յորդումներու խորապէս կը նպաստէ։ Այսուհետեւ, մեր գերազանց ուշադրութեան առարկան պէտք է դառնայ ուրեմն նախնական կրթութեան խնդիրը. և սոսր համար կրթական ծրագրին անմիջական բարեփոխութիւնը Ուսումնական Խորհուրդի սեղանին վրայ դրուելիք հարցերուն ամէնէն կարեւորը կը հանդիսանայ։ Սիրելի է յուսալ որ նոյն Խորհուրդին նորընտիր անդամներուն ուշադրութենէն չի վրիպիր այս պարագան, և մէկ քանի ձեռնտա, լուսամիտ և փորձառու ուսուցիչները որ բարեախտաբար իրենց աթոռները ունեցան այդ չա՛տ կարեւոր մարմնին մէջ, պիտի ամապարեն ծրագրի բարեկարգման այս գործին, լրացնելու համար ամէնէն մեծ թերին, որմէ տառապեցան, երբոր տարիներէ ի վեր, ազգային դաստիարակութիւնը մասնաւորապէս, և մեր ազգային գոյութիւնը՝ ընդհանրապէս։ ԵՐՈՒԽԱՆ

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻ ԵՐԷԿԻ ՆԻՍՏԸ

Խառն ժողովը երէկ դումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ նախագահութեամբ Ս. Պարոիրաքին։ Ներկայ էին Տ. Տ. Հմայակ և Մկրտիչ Սրբազանները և Տ. Տ. Շահպազեան, Դալէմքարեան, Ասլանեան վր.-ները և ձիզմէճեան, Խոյեան, Երէցեան, Բալճեան, Շարութիւնեան, Պարգճեան, Պօյաճեան, Հիսարլեան և Փաշաեան քահանաները. Բազաք. Ժողովէն՝ Պ. Պ. Ստեփան Դարեան, Յրթ. Շահրիկեան, Մկրտիչ Մանուկեան, Միհրան Տերինեան, Գէորգ Թորգոմեան, Տօքթ. Եղուպեան, Համբարձում Պոյաճեան, Յակոբ Գրբեան և Տօքթ. Սեղրոսեան։

1. Նախորդ նիստի որոշման համաձայն երեսաղէմ ուղեւորելիք յանձնաժողովին անդամները հրաւիրուած էին պաշտօնի։ Յանձնաժողովի անդամներէն Տ. Յակոբ Աչտա եպս. և Հայկազն Պէկեան իրենց յանձնառութիւնը յայտնած էին. իսկ Տ. Գրիգորիս վրդ. Պալաճեան ինչ ինչ պարագաներ յառաջ բերելով և Յակոբ էֆ. Պարի իր զբաղմունքը պատճառաւ հրաժարած էին։ Ժողովը ուշադրութեան առաւ այս հրաժարականները և հարկ չտեսնելով օգնական մը տալ Տ. Յակոբ Աչտա Սրբազանի՝ եկեղեցական դասէն, մի միայն Պարի էֆ.ի տեղ յանձնախումբին անդամ կարգեց Պ. Խնդիր Սիմօնեան։

2. Ժողովը իր նախորդ մէկ որոշման համաձայն, այս անգամ կազմակերպեց դատաւորական և օրէնսդրական ծրագիրներ պատրաստելու համար որոշուած կրկին յանձնաժողովներն և անդամ կարգեց դատաւորական ճիւղին համար՝ Տ. Արիստակէս քհ. Հիսարլեան, Տ. Մինասէ քհ. Աչճեան և Տեարք՝ Վռամշապուհ Մանուկեան ու Կարապետ Աչճեան։ Իսկ օրէնսդրական ճիւղին համար՝ Տ. Գնել Ծ. վրդ. Գալէմքեարեան, Տ. Դէորգ Ծ. վրդ. Ասլանեան և Տեարք՝ Ստեփան Դարեան ու Յովհաննէս Պառաւեան։

3. Կոտակց Հոգաբարձութեան անդամներէն Տ. Եղիկի եպս. Սպասունի վերաբաս հիւանդութեան պատճառաւ ի վիճակի չգտնուելով պաշտօն ստանձնելու, և թէ Տ. Յովհաննէս քհ. Մկրտեան իր անձնական տկարութեանը պատճառաւ հրաժարական մատուցած ըլլալով, ժողովը նոր ընտրութեամբ կոտակց Հոգաբարձութեան անդամ կարգեց Տ. Վահրամ եպս. Մանկունի ևն Տ. Միքայէլ քհ. Աչճեանը։

4. Մշոյ առաջնորդական ընտրութիւնը կատարուած և Գոտա. Ընդ. Ժողովոյ կողմէ հաւաքական տեղեկագրով մը կը ծանուցուէր թէ Վիճակին նախկին Առաջնորդ Տ. Ներսէս Ծ. վրդ. Խաչատեան վերընտրուած է։ Ժողովը ուշադրութեան առաւ նոյն տեղեկագիրը և կատարուած ընտրութիւնը օրինաւոր գտնելով՝ հաստատեց, որով Մշոյ Վիճակին Առաջնորդ կարգուեցաւ Տ. Ներսէս Ծ. վրդ. Խաչատեան։

ԴԱՎԹԱԿԱՆՆԱՑ Յանձնաժողովը նկատելով որ, Մախաուէի Ընկերութիւնը զանազան նաւահանգիստներէ աղքատ գաղթականներ մինչեւ Պոլիս կը բերէ և յետոյ Պատրիարքարանէ անոնց ճանապարհածախսը կ'ուզէ, որով դժուարութիւնց կը բաղխի Յանձնաժողովը, երէկ յատուկ պաշտօնագիր մը ղրկեց նոյն չոգենաւային վարչութեան, խնդրելով որ այլեւս գաղթականներ ձրիօրէն չը փոխադրէ։

ԵՐԻՒՍԱՂԷՄԻ ինդիրներուն առթիւ նախաբնիկ մասնախումբ մը կազմուած էր Խառն Ժողովին կողմէ և վարչութեան անդամներէն Վահապետեան Սրբազան, Ասլանեան վրդ., Բաղունի քհ. և Յրթ. էֆ. Շահրիկեան անդամ կարգուած էին։ Մասնախումբը երէկ գումարուեցաւ և կարդաց կարգ մը նամակներ Երուսաղէմի խնդիրներուն առթիւ, ինչպէս նաեւ վանքին ներքին կանոնագիրը, զոր նախապէս Յրթ. էֆ. Շահրիկեան ուսումնասիրած էր։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հոր այցելեցին երէկ Սամսոնի առաջնորդ Տ. Սահակ վրդ. Օտապչեան, որ մէկ քանի օրէն իր պաշտօնատեղին կը մեկնի։ Ծանօթ դրամատէր Մկրտիչ էֆ. Խանեան եւս երէկ այցելեց Ն. Ամենապատուութեան։

Ա.ԶԳ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎՈՅ պիւռօէի կազմութեան և մանաւանդ ատենադրութիւններու տպագրութեան համար, ուրբաթ օր Երեսի Ժողովոյ և Բազաք. Ժողովոյ դիւանի անդամները նիստ պիտի դումարեն և խորհրդակցութիւններ պիտի կատարեն այդ առթիւ։

Տ. ԳՐԻԳՈՐԻՍ Վ.ԴՊ. ՊԱԼԱԴԵԱՆ որ Երուսաղէմ գացող պատուիրակութեան անդամ կարգուած էր որ իր 2 իւզաների պատկերները վիճակահանութեան դրուին ի նպաստ սովելոց։ Ժողովը որոշեց, տեսնելէ վերջ, պատճենել պատկերներուն վիճակահանութիւնը, կազմակերպութիւնը յանձնելով Բերայի Խաչեան վարժարանի ատենադրին Միութեան։ Դ.— Յանձնաժողովոյ հաղորդուեցաւ կիրակի օր Բերայի մէջ տրուած ներկայացման արդիւնքը։ Հասոյթը եղած էր 5200 ղրշ. և օրէնք զեղչելով 35 ոսկիի թատերական ծախքը, % 40ը՝ 680 ղրշ. նպաստից մնացեալին յանձնուեր էր։ Ե.— Բուսմէլի Հիսարի և Եէնի գաւրուի նպաստահաւաք մասնախումբերը վաւերացուեցան։ Նոյնպէս գաւառներէ հասած նպաստի բաշխման մէկ քանի ցուցակները նկատի առնուեցան։ Զբաղեցաւ նաեւ նպաստից մնացեալի հաշիւներու քննութեամբ։

Ա.ԶԳ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎՈՅ ատենապետ և կոմիտէ. պատգամաւոր Տիար Մինաս Զերազ նախընթաց օր մայրաքաղաքս եկաւ։ Տիար Մինաս Զերազ իր ուղեւորութեան միջոցին հանդիպեր է Զմիւռնիոյ և այցելեր է տեղւոյն ազգայիններուն, որոնք Պատրիարքարանէ հոն ղրկուած և ի նպաստ սովեալներուն վաճառուած տոմակներու փոխարէն 30 ոսկի յանձներ են Տիար Մինաս Զերազի, որ առջի օր Ս. Պատրիարք Հոր տուած այցելութեան միջոցին նոյն գումարը յանձնեց Ն. Ամենապատուութեան։ Առջի օր Ս. Պատրիարք Հոր չնորհաւորական այցելութիւն տուաւ նաեւ Հրէից Բարունապետի սեղակալը։

ԱԿՆԵՑԻ ազգայինները որոշած են ի նպաստ Ակնայ սովեալներուն թատերական ներկայացում մը տալ, օգտուելով Արէլեան-Արմէնեան թատերախումբին Պոլսոյ մէջ գտնուելէն։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը առջի օր ստացաւ իր նոյ.ի ամսականը 5000 ղրշ. որուն 1500 ղրուշէն աւելին զանազան ներքուն նպաստ տուած էր արդէն իր անձնականէն։ Իսկ Ն. Ամենապատուութիւնը ստացած ամսականին 3000 ղրուշը նուիրեց ի նպաստ Հայաստանի և Զէյթունի սովեալներուն։

ՍԷՐՊՈՒՀԱՂԷՄԷՆ դեկտ. 1 թուականով Տ. Յարութիւն Պատրիարքը սա հեռագիրը ուղղած է Տ. Գէորգ արքեպ. Երէցեանի. «Միաբանական Ընդհ. Ժողովը ի մէջ այլոց որոշած է Ձեր Ծերութեան վերադարձը, վանքին մէջ Ձեր ներկայութիւնը կարեւոր ըլլալով՝ պարծերնիդ չուտ ընդ փոյթ կարգադրելէ յետոյ մեզ ծանուցեցէք և ժամ առաջ վերադարձէք, մանրամասնութիւն թղթատարով։»

ՏՆՏԵՍ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ գումարուեցաւ երէկ Դալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։ 1. Նաւլըգաբուի Թաղ. Խորհուրդը եկեղեցականներու երեք հրկիզեալ տուներու ապահովագրեալ գումարին գանձումը և նոր կալուածներու շինութեան յատկացուելը խնդրած ըլլալով, Խորհուրդը նոյն գումարի գանձման մասին հարկ եղածը տնօրինեց և որոշեց խնդրել Ս. Պատրիարքէն, որպէս զի գանձուած գումարը յանձնէ դրամատան մը, նոյն եկեղեցիին անունով չանագործուելու համար, մինչեւ որ կալուածներու շինութեան մասին պէտք եղածը տնօրինուի։ 2. Վանայ Տեղապահը Վիճակին Բէջոյանի գիւղի եկեղեցիին Պատրիարքարանի մէջ ունեցած ատենդ մէկ գումարին առաքումը խնդրած ըլլալով, Խորհուրդը առուգէլէ յետոյ թէ այդ գումարը կեղբ. Առուկին յանձնուած է ժամանակին. որոշեց յանձնարարել Երեւանի Հոգաբարձութեան հարկ եղածը ի դրամ դնել դրամի վճարման մասին։ 3. Խորհուրդը որոշեց յառաջիկայ ուրբաթ օր խմբովին ներկայ գտնուիլ Բազաք. Ժողովի նիստին, ուր հրաւիրուած էր Պատրիարքարանի երեւմտեան գործոց վրայ հաւաքարար խորհրդակցութիւն մը կատարելու համար։ 4. Սկիւտարի Աղքատախնամի հիմնադիր Ժողովը փափաք յայտնած ըլլալով իր մէկ կալուածին վաճառումին գոյացած գումարէն 100 օսմ. ոսկի նպաստ յատկացնել Հայաստանի սովեալներուն։ Խորհուրդը անընդունելի գտաւ այս առաջարկը, նկատելով որ իւրաքանչիւր ընկերութեան տնտնոյ հաւաքուած դրամ, պէտք է յատկացուի նոյն ընկերութեան ընդունած նպատակին, ինչպէս նոյնը հաստատած էր Ս. Պատրիարքը։ Այս առթիւ Խորհուրդը որոշեց հրաւիրել նոյն ընկերութիւնը, որպէս զի իր կանոնագիրը ենթարկէ կեղբ. վարչութեան քննութեանն ու վաւերացմանը, ընկերութեանց կազմական կանոնագրին տրամադրութեան համաձայն։ 5. Կէսարիոյ Թաղ. Խորհրդոյ յայտագրին վրայ որոշեց կարեւորը ուղղարարել նախորդ Թաղ. Խորհուրդին որպէս զի մատակարարութեան հարցերը փութով մատուցանի Տնտես. Խորհրդոյ, քննուելու և վաւերացնելէ ետք արդի Թաղ. Խորհրդոյ յանձնուելու համար։ 6. Խորհուրդը, Ժողովական Եղուարդ Շիրինեանի Քրէական Վիճակի հետ կատարած բանակցութեան վրայ, հրդեհ Աբարկիրի եկեղեցւոյ արժեթղթերու կորստեան հարիւր և որոշեց ընկալագիրը բերել տալով այդ գումարները գանձել և ղրկել։ 7. Նոյնպէս Եղուարդ Շիրինեան հարկ եղած բանակցութիւնները կատարած ըլլալով մայրաքաղաքիս դրամատուներու տնօրէնութեանց հետ, ազգապատկան դրամներու տոկոսի տակին մասին, և մինչեւ % 4½ տակ ձեռք բերել յաջողած ըլլալով, Խորհուրդը իր գոհունակութիւնը յայտնեց և որոշեց բանկագիրները տրամադրելու։

* * *

Ս. Պատրիարք Հայրը Խառն Ժողովոյ նիստէն վերջը պահ մը նախագահեց Տնտես. Խորհրդոյ նիստերուն և ներկայ գտնուեցաւ խորհրդակցութիւններուն։ Ն. Ամենապատուութիւնը այդ. հաստատութեանց պահանջով զանազան ատենադրներու մասին իր տեսութիւնները պարզեց և ինչ ինչ հրահանգներ տուաւ Տնտես. Խորհուրդին։

ՏԻԱՐՊԻՔԻՐԻՆ Օսմ. երեսփոխան ընտրուած է Բիթլիսցիզատ Սրբի, որ մէկ քանի արիւնոտ համախմբումներու հետ աւերակ դարձուցած է ամբողջ Վիրան-Շէհիրը, իր շրջականներով։ Ուրիշ չատ մը գաւառներէ ալ այս կարգի ձախող ընտրութեանց լուրեր կը հասնին դժբախտաբար։ Այս հաշուով՝ Օսմ. Նոր-բակաղմ Խորհրդարանը չարագործներու որջ մը պիտի դառնայ։ Օսմ. Բօմիդին, որ ամէն գործի միջամտելու իրաւունք ունենալ կը կարծէ, ինչո՞ւ պէտք եղած աշխարհագրութիւնը ցոյց չէ տուած գաւառներու մէջ կատարուած երեսփ. ընտրութեանց մասին։

Ի ԴԱՍ ԱՐ. ԶԷՅԹՈՒՆԻ սովեալներուն Մադրիդիոյի ազգ. Տատեան վարժարաններուն մէջ նոյեմբ. 16ին տրուած ցերեկոյթին հասոյթն եղած է 8249 ղրուշ։ Այն գումարը յանձնուած է Իզմիրլեան Սրբազանի, խնդրուելով որ անմիջական կերպով Զէյթունն ղրկուի՝ հէգ սովեալներուն բաժնուելու համար օր առաջ։

ՖԻՐԻԳԻԻԼԻ Հայ Տիկնանց կազմակերպած վիճակահանութեան և պարարին տոմակներէն ունեցողներուն կը ծանուցուի որ եթէ մինչեւ այս կիրակի ժամ 4 (Ը. Ե.) չներկայանան, ալ ևս իրաւունք չպիտի ունենան իրենց չտնած տարկաները պահանջելու, և այդ առարկաները պաղարին պիտի մնան։ 3—1

ԿՈՉ

ՀԱՅ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԼՐԱԳՐԱՊԵՏՆԵՐՈՒՆ

Նորակազմ «Արմէնեան Դրասիրաց Միութիւն»ս ջերմապէս կը խնդրէ Պատ. հեղինակներէն և լրագրապետներէն որ բարեհաճութիւնը ունենան իրենց երկերով և թերթերով օժտել մեր մատենադարանը և ընթերցարանը որ նպատակ ունի մատաւորապէս աշխատաւոր դասակարգին մէջ բարոյական և մտաւորական մակարդակի բարձրացումը։

Ի դիմաց Արմ. Դրասիրաց Միութեան

Ատենադպիր — Ատենապետ

Տ. Ց. ԽԱՉԵՐԵԱՆ — Թ. ԴԱՄՊԱՐ

ԴԱՒԱՌԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՍԱՄՍՈՒՆ, 13 Նոյեմ.

Հ. Յ. Դաշնակցութեան գործիչ Պ. Բաբսեղ Ծանպազան հոս հանելով հինգ հրապարակախօսութիւններ ըրաւ՝ ազգ. վարժարանը, եկեղեցին, կաթոլիկ և բողոքական եկեղեցիներուն մէջ։ Նմանը չտեսնուած բազմութիւն խռնուեցաւ համակրելի տտնտիսօսն ունկնդրելու։ Դաշնակցական գործիչը տեղս կազմեց Հայ Տիկնանց ընկերութիւն մը, որ պիտի կրնայ բարոյական և կրթական կարեւոր ծառայութիւններ մատուցանել ոչ միայն Սամսոնի այլ և ներքին քաղաքներու Հայութեան։

—Անցեալ 26ին հոս հասան Կարնոյ երեսփոխաններէն երեքը, որոնց յոյժ համակրելից ընդունելութիւն մը եղաւ։ Դաշնակցական քոմիթէին կողմէ սեղան մը տրուեցաւ ի պատիւ իրենց։ Սեղանէն ետքը, երեսփոխանները գացին բողոքականց ժողովարանը, ուր հոն բազմութիւն մը կը սպասէր լսելու ընկեր Շահպազի վերջին ատենախօսութիւնը։ Խօսեցաւ նաեւ Պ. Վարդգէս, որ բացատրեց երեսփոխանի պարտականութիւնները։

—Մեծ յոյզութիւն գտաւ հոս Աբէլեան-Արմէնեան թատերախումբը։ Ինպատատ սովելոց տրուած ներկայացումէն զոյացաւ երբ 90-95 ոսկի։ Ինպատատ Դաշնակցութեան տրուած ներկայացումին հասոյթը եղաւ 55 ոսկի։

—Սամսոնի առաջնորդ Տ. Սահակ վարդապետ, որ Էջմիածին գնաց իբրև պատգամաւոր, տակաւին չերեւցաւ, հակառակ որ մեծ պէտք կայ իր ներկայութեանը։

—Այս տարի ձմեռը կանուխ հասաւ։ Երեք չորս օրը անգամ մը ասկէց Մարզուան սառնող ցամաքները ձիւնի պատճառաւ կը գոցուին։ Թղթակից

* * *

ՊԱՂԵՍՏԻՆ, 6 նոյեմ.

Անցեալ շաբթու սրտեղէն մեկնեցաւ դէպի Պոլիս, Բեռլիմ փաշա, զինուորական ֆէրիք և կայսեր առաջին սուլթանուհիին հարազատ եղբայրը։ Հեռագրքրտկան և չանկան է այս ակամաւոր մեկնումը կենսագրութիւնը զոր պիտի ջանանք ամփոփել քանի մը տողերու մէջ։ Բեռլիմ փաշա որդին է Կովկասցի Կապարթա ցեղի ցեղապետ Մուհամմէտ պէյի, որ դրեթէ կէս դար առաջ Կովկասէն գաղթելով եկած է Պոլիս և իր ասպհնութեան վայելը ընդունելութիւն գտնելով Պոլսոյ մէջ իր աղջիկը կնութեան առնուած է ներկայ կայսեր համար։ Իսկ իրեն հոդեր տրուած են Արմաշլի վանքի մտերը և Արմաշի միաբաներ եթէ իրենց յիշողութիւնը քրքրեն՝ պիտի վկայեն թէ այդ դրացնութիւնը որչափ օգտակար եղած է վանքին, քանի որ Մուհամմէտ պէյ իր մեծ ազդեցութիւնը միշտ ի գործ դրած է ի նպաստ վանքին և արդիւնք է չատ մը ոսանգութիւններ։ Իր որդին Բեռլիմ փաշա (այն ժամանակ Բեռլիմ պէյ), Պոլսոյ մէջ ուսում ստանալով ընդունուած է Պալատը, բայց իր անկախ ընթացքը և ուղղամիտ և արդարասէր նկարագիրը չատերուն անհանգստութիւն պատճառելով զրկուած է Պրուսա, բայց այդ տեղն ալ Պոլսոյ չատ մօտ համարուելով, անկից ալ զրկուած է Բոնա քնչութեան կեղծ ու անուանական պաշտօնով մը։ Այդտեղ ալ կուսակալը ու տեղական կառավարութիւնը անհանդիստ ըլլալով Բեռլիմ փաշայի արդար և կծու դիտողութիւններէն, խնդրած են որ քիչ մը աւելի հեռուն զրկուի, և այսպէս հրաման ստացած են որ երթայ Տիրբանակիրը՝ իբրեւ քնչիչ։ Այդ քաղաքը հասած է Բեռլիմ փաշա Թարքեւուռական վերջին պատերազմէն քիչ վերջ. Փիլիպպոս եպս. Նաճառեանի առաջնորդութեան միջոցին, այսինքն այն պահուն երբ քաղաքին և չրջականերու Հայ և Թուրք խաղաղ բնակչութիւնը դատ էր բացած ազատակ քիւրտ ազաներու և ոչխարու դէմ։ Բեռլիմ փաշա իրեն արարուած քնչութեան անունը այս անգամ լրջօրէն ի գործ դնել որոշեց և մտաւ այդ տարրերուն մէջ, որովհետեւ չկրցաւ առանց արտասուքի կարդալ 1200 աղեղաքիրները որոնք մէկ օրուան մէջ մատուցուեցան իրեն և կը պատմէին սրտաճմլիկ դէպքեր։ Զնայելով որ կուսակալը և բոլոր կառավարականները իրենց կարեւոր բաժինները ստացած ըլլալով այդ ատաղակները արդարացնելու կողմն էին, Բեռլիմ փաշա անհատական ճիգեր թափելով դատապարտուած հարիւր տասը քիւրտ մեծ ու փոքր չարագործներ որոնք ուելորդ է ըսել եռ ատին իրենց տուած կաչառքները և հրաման ստացաւ որ ատոնք չդիմայակայ Պոլիս տարուին. բայց Պոլիս այն ժամանակ անհնարին պրոպատիկ մրն էր։ Դատապարտեալներէն անոնք որ հեռագրով իրենց ընծան կրցան Պոլիս հասցնել՝ մնացին իրենց տեղերը. միւս մասը որ փութով զրկած էին իրենց գումարները, Հայէպէն ներողութեան արժանանալով եռ դարձան. փոքր մասը միայն Պոլիս հասաւ, բայց ոչ թէ պատժուելու. այլ մէկ մասը անկից եռ զրկուելու. և միւս մասն ալ Պոլսոյ մէջ պաշտօններու հանելու համար։ Այսպէս վերջացաւ կատաղութիւնը այդ աւազակներուն համար, բայց Բեռլիմ փաշայի ոդիսականը դեռ չէր վերջացած։ Տեղական կառավարութիւնը, որ վերէն վար իրեն թշնամի եղած էր, յաջողեցաւ Պոլիսէն հրաման ստանալու որ Բեռլիմ փաշա Պաղատան մեկնի փութով։ Հրամանը կատարուեցաւ և Բեռլիմ փաշա 1881ին Պաղատ գալով իր զինուորական գայմաղամի ասպիճանովը մնաց 15 տարի չատ անպաշտօն ու անգործ մինչեւ որ իր բրած կրկնակի դիմումները նկատողութեան առնուեցան և լիմայութեան յետոյ Գիբրիդութեան ասպիճան տրուեցաւ իրեն, նաեւ Զ. բանակի հեծելաշաւիղի ընդհանուր հրամանատարութիւնը. իր պաշտօնին մէջ ցոյց տուած վարչական կարողութիւնը, զինուորական օրինակելի քաջասրտութիւնը և ուղղամիտ ու պարկեշտ ընթացքը գնահատել տուին իր արժանիքը և վերջին անգամ Յ տարի առաջ երբ առժամեայ կերպով ամբողջ Զ. բանակի հրամատարութիւնն ալ իրեն յանձնուեցաւ, ալ աւելի առիթ ունեցաւ գործելու և իր ընթացքով յարգելի, սիրնածելի և սիրելի եղաւ իր բոլոր ստորադասներուն և ամբողջ ժողովրդեան։ Սակայն նախանձը արթնցաւ իրեն դէմ բուսուն կերպով. ասկից չարամիտներ գրեցին թէ այս մարդը վատագաւոր է, կայսեր թշնամի է, ապստամբութիւն պիտի հանէ, նամանդը Անգլիացւոց պիտի յանձնէ և ուրիշ չատ մը ապուշութիւններ, որոնց կարեւորութիւն տուաւ Պոլսոյ այն ժամանակուան երկչոտ ու վարանոտ վարչութիւնը և Բեռլիմ փաշա իր բոլոր պաշտօններէն զրկուելով դատապարտուեցաւ առանձնանալու իր բնակարանին մէջ։ Իր մէկ քանի հաւատարիմներ հեռացուցին քաղաքէն և մնաց իբրեւ Ռօպէնսոն իր կղզեակին մէջ, քանի որ իրեն բոլ գացողներու գլխուն ժուրնալ և հաղար փորձանք պատրաստ էին միշտ։

Այսպէս մնաց լքեալ և անմխիթար 3 տարի, մինչեւ հնչեց Ազատութեան ձայնը, և իրեն հրաման տրուեցաւ սպարապետութիւնէն դառնալ իր ծննդավայրը և տեսնել իրեն սիրելիները 27 տարուայ բացակայութենէ յետոյ։ Բեռլիմ փաշա իր փայլուն օրերուն մէջ միշտ իր աղբեցութիւնը գործածած է զրկելուն, խեղճին, տկարին, անիրաւեալին ի նպաստ և մասնաւոր սէր ցոյց տուած է միշտ Հայոց նկատմամբ, դատանելով թէ՝ անոնք Օսմ. մեծ ընտանիքին խիստ օգտակար մէկ մասը կը կազմեն. սոսր համար է որ իր ընտրած թաղին մէջ որ լքեալ տեղ մրն էր գետի վրայ, յորդորեց որ փափաքողներ տուներ չենեն. և տասնրհինգի չափ հայ ընտանիքներ իր հրաւէրին անսալով հոդեր տարին այդ թաղին մէջ և տուներ շինեցին, որոնք հիմա իրենց հին դիներու տոմնապատիկը կ'արժեն. փութանք ըսել թէ այդ համակրութիւնն ալ իրեն դէմ եղած ատրատատոմեանց գլխաւոր մէկ մասը կազմեց, որպէս թէ հոն Հայեր հաւաքելով անոնց տան կը դաւէ և Հայ Բօմիթէէներուն դրամ կը զրկէ։

Իբրեւ վերջին ապացոյց մը իր ազնիւ զգացմանց, սա ալ յիշենք թէ Պաղատաէն մեկնելու միջոցին իրեն դիմեցին երեք հայ երիտասարդներ Պաղատացի, որոնք կը փափաքին Պոլիս երթալ տեսնելու համար։ և փաշան ամենայն սիրով զանոնք առաւ իրեն հետ, մինչեւ Պոլիս իր ծախքով հասցնելու պայմանաւ։

ԴԱՐԱԿԱՆԱՑՈՒԹԻՒՆ. — Շաբէն, Վան. —Ձեր աշխատակցութիւնը սիրով կ'ընդունինք. կը խնդրենք որ տեղական կարեւոր լուրեր և իրողութիւններ հաղորդէք։ Ձեր առաջին թղթակցութիւնը կը հրատարակուի քանի մը օրէն։

—Ա. Դ. Մանչեսթր. — Սիրով կ'ընդունինք ձեր առաջարկը. այդ սեռը կարեւոր է մշակել մանաւանդ հիմա։

ՁՐԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տանթէ Ալիգիէրի ընկերութիւնը կը ծանուցանէ թէ աղջկանց համար իտալերէն լեզուի ձրի դասախօսութիւնները պիտի սկսին ամսոյս 17ին, չորեքշաբթի օրը։ Շաբաթը երկու անգամ տեղի պիտի ունենան դասերը, չորեքշաբթի և չաբաթ օրերը, ժամը 3—5, կէս օրէն յետոյ։ Բարձրագոյն կարդին պիտի դասախօսէ Բրօֆ. Պուոնանթի, Տանթէի ընկերութեան չէնքին մէջ, որ կը գտնուի Ս. Անթոնան պարթիմանին մէջ։ Վարի կարգերուն պիտի դասախօսէ Բրօֆ. Մարչիոնէ, իտալական վարժարանին մէջ, Հայրիկ փողոց, Բերա։

ՊԱՇՏՕՆԵԱՅԻ ՊԷՏՔ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Առեւտրական փորձառութիւն ունեցող երիտասարդ մը, որ մանիֆիմաթրայի և թօհաֆիէի գործերէ ազէկ կը հասկնայ, ու մաքսատունէն ապրանք հանելու գործով ալ զբաղած է, պատրաստ է այս կարգի գործ մը ստանձնելու վաճառատան մը մէջ։ Դիմել Խմբագրութեան։ 5—3

ԱՄԷՆ ՕՐ

ԲԱՐԻԶԷՆ ԿԸ ՀԱՍՆԻՆ

ԿԱՆԱՆՑ ՅԱՏՈՒԿ ՆՈՐՈՅԹՆԵՐ

ՎԵՐԱՐԿՈՒ

ԺԻՒՐ-ԺԻՒՐՕՆ

ՌՕՊ-ՔՈՍԹԻՄ

ՊԼՈՒԶ

ՄՈՒՇՏԱԿ

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆ

ԹԻՐԻՆԿ

ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ

ՕՍՄ. ԱԶԳ. ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

Երեսփ. Ժողովի բացման է պատրաստուած Օսմ. Ազգ. Թատերախումբը պիտի ներկայացնէ այս գիշեր, ժամը չորսին, ՇԷՆՊԱԼ անուն ազգ. թատերախաղը, 5 արար։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈԶԵՐՍԹՈՒՐԻ, 16 դեկտ. — Տուսայնն երեսփոխաններէն կարեւոր խումբ մը. օգտուելով Ս. Ծննդեան արձակուրդէն, պիտի շրջի Ռուսիոյ ներքին քաղաքները, սատակցնելու համար շարժումը Պոտսա-Հէրսէքի գրաման դէմ և ցոյց տալու թէ ինչ ընթացք պիտի ըրաւնեն Պալքանեան հարցի մասին։ Բազմաթիւ բանախօսութիւններ պիտի արտասանեն։

ՍԷՐԱԵՒՈ. — Զրոյց կը շրջի թէ Պոսնայի բոլոր ազատամէտ զինուորները դատուելով պատերազմական ատեանին առջեւ՝ մահուան դատապարտուցան։ Այս լուրը սատակի զայրոյթ պատճառած է ժողովրդեան։ Պատգամաւորութիւն մը տեղական օտար ակրեդիտներուն գլխաւոր ընելով պիտի խնդրէ որ բողոքեն այս առթիւ։

ԳԱՖԷՆԵՒ. — Բազմաթիւ աւտրիացի դասալիքներ վերջնականապէս Մոնթէնեգրո փախան։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

3 Դեկտեմբեր 1908

Օսմ. Միացեալ փոխոխեալ պարտաթուղթ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ղ.	101 33
» ամէնէն վար գինը	»	101 24
» » վեր »	»	101 39½
» երեկոյ գոցուեցաւ	»	101 27

Բումիլի Երկաթուղի

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ֆր.	174 —
» ամէնէն վար գին	»	173 5/8
» » վեր »	»	174 3/8
» երեկոյ գոցուեցաւ	»	173 5/8

Ս. Զ. Դ.

Տօքթ. Յակոբ Էքմէքճեան, վկայեալ Բարիզի Համալսարանէ, որ Բարիզի հիւանդանոցներու մէջ վեց տարի ծառայած ըլլալով արժանացաւ շքադրամի արժանացած է, վերջերս մայրաքաղաք հասնելով կը զբաղուի ամէն ներքին և արտաքին հիւանդութիւններ։

Այցելութիւնը կ'ընդունի Բերա, Շիշլի փողոց (Թաքսիմ) իր բնակարանը 6 թիւ, միայն երկուշաբթի և չորեքշաբթի յետ միջօրէի (Ը. Ե.) 2ին 5, իսկ միւս օրերը ժամադրութեամբ։

Շաբաթ օրերը կէս օրէն վերջը մինչեւ երեկոյ աղքատաց համար ձրի։ 6—6

ԱՀՄԷՏ ԲԱՒԻՖ

ՈՏՔԻ ԿՈՇՏԻ ԵՒ ԱՐԴՈՒԶԱՐԴԻ ՍՐԱՀ

Բերա, Թիւնէլի հրապարակ, Սիւնպիւլ փողոց թիւ 2, Ահմէտ Բաֆի ոտքի կոշտերու և արդուզարդի սրահին մէջ կը գտնուին ամէն տեսակ չաբաներ, հատու

ԻՒՆԻՕՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԲԱՐԻԶ 1828–1829

1828 L'UNION DE PARIS

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ԲԱՐԻԶ 9, ՐԱՍ ՎԱՆՏՈՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԾԻԱԳԻՒՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագին	30	» »
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ վնասք	480	» »

Ինչպէս այս թուականներէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայի ԻՒՆԻՕՆԻ ապահովագրողց։

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակագոյց. Նպաստաւոր պայմաններ՝ ան համեմատ կերպով աւելի ԴԵՐԱԶԱՆՑ քան ո՛ և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամէնէն ուժան գիներով, օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, ևն. ևն.։

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԴԱՅՍԷՐԼԵԱՆ
Պեռ ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Բաթլրբը Օղլու Բասամ։

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ 50—43

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ

ՆՈՐ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Կայս. կառավարութեան բարձր հովանիին տակ ապաստանող գաղթականներու վերեղման ծախքին համար երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը այսուհետեւ ամէն ամսոյ սկիզբը պիտի կատարուի։ Պարգեւ՝ չչահող ասմակները ամբողջ տարի մը պիտի կրնան մասնակցիլ վիճակահանութեանց։ Ամբողջ ասմակներու արժէքին հարիւրին ութսունհինգը պարգեւներու և ամորթիներու պիտի յատկացուի։ Ուստի այսի վիճակահանութիւնը հանրօգուտ կերպով բարեփոխուած է։ Նոր կազմակերպութեամբ՝ ասմակներուն թիւը պիտի ըլլայ 250,000, և արտադրեալ 62,500 թիւ պարգեւ ու ամորթի պիտի չտին։ Իսկապէս կ'երեւի տարու հրատարակուած յայտագրէն, մեծ պարգեւը 12,000 սկի է, և անկէ զատ՝ երկու, երեք, չորս, հինգ և վեց հազար սկիի նպաստաւոր պարգեւներ ալ կան։ Տասմակները զանազան տարբերանշաններ ունին. ամբողջ, կէս, մէկ քառորդ և մէկ ութերորդ։ Ամբողջ ասմակին դիմ նշանակուած է երկու օսմ. սկի, կէսին՝ մէկ օսմ. սկի, քառորդին՝ կէս օսմ. սկի և մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. սկի։ Տասմակ գնողներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար՝ կէս, քառորդ և մէկ ութերորդ ասմակներուն մէկ մասը չորս թիրժի յատուկ երեքական կարգի բաժնուած է։ Թիչեալ կարգաւոր ասմակներ՝ մէնիրէին 19 դրուշի հաշուով՝ կէս ասմակներուն գինը 72 դրուշ է, մէկ քառորդինը՝ 36 դրուշ, իսկ մէկ ութերորդինը՝ 18 դրուշ։ Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղիին և կամուրջին դիմաց գտնուող մասնաճիւղին մեծաքանակ ասմակ գնողներուն հետեւեալ զեղչերը պիտի ըլլան. մէկ հազարէն 10 սկիի ասմակ գնողներուն՝ %ին 7. մէկ տարուան ժամանակամիջոցին՝ 1001 սկիի ասմակ գնողներուն %ին 8, 2001 սկիի ասմակ գնողներուն՝ %ին 9. 3001 սկիի ասմակ գնողներուն %ին 10ը, և 10,001 սկիի ասմակ գնողներուն՝ %ին 12. 11րդ թիրաժը պիտի կատարուի 1324 յուն. 1ին, Հանրօգուտ Շինութեանց Խորհրդարանի պատասխանատու մէջ, ի ներկայութեան Պանքայի Վարչական Խորհուրդի անդամներուն, հաշուակալին և ելմակալ, հաշուակալութեանց Ատենակալ և Օսմ. Կայս. Պանքայի կողմէ կարգուած պաշտօնեաներէ կազմուած մասնաւոր մարմնոյ մէջ։

1324 տարուան յատուկ Երկրագործական Պանքային վիճակահանութեան յայտագիրը

Ա. թիրաժ (Մարտի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հիմնական
1	600000	600000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2170000

Բ. թիրաժ (Մայիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հիմնական
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Գ. թիրաժ (Յունիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հիմնական
1	200000	200000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Դ. թիրաժ (Յուլիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հիմնական
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Ե. թիրաժ (Օգոստոսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հիմնական
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Զ. թիրաժ (Սեպտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հիմնական
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Է. թիրաժ (Հոկտեմբ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հիմնական
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Ը. թիրաժ (Նոյեմբերի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հիմնական
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Թ. թիրաժ (Դեկտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հիմնական
1	500000	500000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2070000

ԺԱ. թիրաժ (Յունվ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հիմնական
1	600000	600000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2170000

ԺԲ. թիրաժ (Փետրվ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հիմնական
1	1200000	1200000
1	500000	500000
1	400000	400000
1	300000	300000
1	200000	200000
10	100000	1000000
20	40000	800000
65	20000	1300000
300	10000	3000000
750	4000	3000000
1250	800	1000000
21600	200	4320000
24000		17020000

ՀԱՍՈՑԹ

	Ոսկին 100ին
Իւրաքանչիւրը երկու օսմ. սկիի արժէքով շրջաբերութեան հանուած երկու հարիւր-յիսուն հազար ասմակներուն փոխարժէքը	50,000,000
	50,000,000

ԾԱԽՔ

	Ոսկին 100ին
Շահող թիւերուն համար որուելիք հարիւրին 75ը	37,510,000
Գաղթականներու ցանկաժողովին պատկանած հարիւրին 17ը	8,500,000
Գնչախ և վարչութեան ծախքերուն փոխարժէքը եղող հարիւրին 8ը	3,990,000
	50,000,000

ՍԵՐՊԻՈՅ ԿԱՐՄԻՐ-ԽԱՉԻ ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐԸ

ամէնքն ալ 22 ֆրանքէն մինչեւ 50 ֆրանք կ'արժին. այս յառաջատուական սակը խնայողական գրամագլուխ մը կը ձեւացնէ։ Այդ վճարումէն զատ կրնան մինչեւ 1981 պարգեւաւոր թիրաժներու մասնակցիլ։ Յառաջիկայ դիւռաժը տեղի պիտի ունենայ 1908 Հոկտ 1/14ին. մեծ պարգեւն է 200,000 ֆրանք։ Այս պարտամուրհակները, որոնք անվիճելի ապահովագիրներ մը կ'ընծայեն, Սերպիոյ ազգային պանքան գրուած 4 % տերպիական ռանտիներով երաշխաւորուած են։ Անոնց չափաւոր գինը նկատի առնելով, աւելի բարձրանալու հեռանկարը կ'ընծայեն, անսովոր բախտաւորութիւնն մը հետ մէկտեղ, շնորհիւ կարեւոր պարգեւներով թիրաժներու արագ յաջողութիւնն։

Սերպիոյ Կարմիր-Խաչի պարգեւաւոր պարտամուրհակը կարելի է գտնել ՎԻՆԸՐ ՊԱՆԿԵՐ ՅԷՐԱՑՆԵՂ և ՏԻՕՔԶԻՆ ՕՐԻՆԹ ՊԱՆԿԵՐԻ Բերայի ու Պոլսոյ գործակատարութիւններէն։ 25—24

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐՈՒ ԸՆԿ.

Ապր. Կ. Պոլսոյ Թրամուէյներու Ընկերութիւնը նաւադարձի կը դնէ 20,000 անպար աւագի հայթայթումը, Թուղայի կամ Շապանճայի սեւակէն։ Անոնք որ կ'ուզեն նուաստագոյն մասնակցիլ, կրնան յանձնառութեան տեսակը ձեռք բերել Ընկերութեան մասնագիտական գրասենեակէն։ Յանձնառութեան տետրակը պէտք է վերադարձուի Ընկերութիւն, նուաստագոյնի մասնակցողներուն կողմէ հաւանութիւն յայտնուած կամ ստորագրուած, և կնքեալ պահարանի մէջ ալ նուազագոյնի գինը նշանակուած։ Նոնաս տասը սակի երաշխաւորութեան գումար մը պէտք է յանձնուի Ընկերութեան, որ վար պիտի դնէ զայն մինչեւ նուազագոյնին վերջը։ Դեկտ. 19ին (Ն. Տ.) շաբաթ օրը, կէս օրէն յետոյ ժամը 3ին, նուազագոյնի պիտի ձեռնարկո-ի Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Դալաթիա, Վայվոտա փողոց։ Նուազագոյնի մասնակցողները պէտք է ամէնքն ալ ներկայ գտնուին, երբ կնքեալ պահարանները բացուին։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Կ. Պոլիս, 10 դեկտ. 908

ԻՈՏՕՆ ՌՕՊԷՆ ROBIN

Անանուն որ կը տառապին փրանկախտ, սրտի և երիկամունքի հիւանդութիւններէ, թոքերու ընդլայնումէ, սնդեղակութենէ, յօդացաւէ և կամ եթէ վերջին երկու հիւանդութեանց մասին տրամադրութիւն կը տեսնին իրենց մէջ, ըստ սովորութեան՝ իոսիւր կ'առնին, որովհետեւ ներշնչական հաստատուած ճշմարտութիւն մըն է թէ իոսիւրին խարխին եղող իոտն ամէնէն ազդու հականեխիչն է, որ մարմնին ներս մտնելուն պէս, հիւանդութեանց միակ պատճառն ու զարգացուցիչ եղող միքրոպները կա՛մ կ'ոչնչացնէ և կամ անոնց թիրիը կը չեղոքացնէ։ Եւ սակայն պէտք է խոստովանիլ որ իոսը կամ իոսիւրը եթէ բացարձակապէս մաքուր չըլլայ՝ կրնայ չատ մը խանգարումներ առաջ բերել մարդկային մարմնոյն մէջ։ Տօքթ. Ռոպէն այս չարիքին առաջքը առնելու և իոսը բացարձակապէս օգտակար դարձնելու մտածումով, երկար փորձերէ ետք յաջողած է պատրաստել ԻՈՏՕՆ ՌՕՊԷՆ անուն դեղը, որ վաւերացուած է Ֆրանսայի բժշկական դժուարահաճ Ակադեմիէն և հիւանդներուն յանձնարարուած իբր տիպար իոսը, որ այս դեղին ամէն բաժին յատկութիւնները ունի և գերծ է անոր անպատեհութիւններէն։ ԻՈՏՕՆ ՌՕՊԷՆը կը ծախսուի մեծ դեղարանները և մթերանոցներու մէջ։

18—10

ԾԽՄԻԶԵՐԻ ԻՒՆԻՎԷՐՍԷԼ
CHEMISERIE UNIVERSELLE
Բերա, Մեծ փողոց թիւ 339

24/7 դեկտեմբեր Բ. օրեն սկսեալ

ՄԵԾ ԼԻՔԻՏԱՍԻՕՆ
ԱՄԻԼԴ ՏԵՍԱԿ
ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՏՈՒԱԾ ԳՆՈՎ.
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ
Ա. ՊՐԱՆՔՆԵՐ

5—4

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՅՈՑՑ ՏՈՒԱՒ ԹԷ

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Ի՞ՆՉԻՒ կասարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։

50—50

ՏՕՔԹ. Ա. ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ

ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ կիսքարկանութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, տիպանսօֆօրիի, պուօնֆօսֆօրիի, եօզօթակսօֆօրիի ու ամէնէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ՝ խուլութիւնը, դիւտ պոլոյը ու հինցած ցաւերը, ականջի խժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խոչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւններ։

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած ռեհութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց զարհուրելու, կատարելապէս կը շտկէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպոյ մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։

Վիպի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և ազոց կոկորդի նշիկները (պատէմիք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը։

Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պանճէլարաս, Համիտիէ սէպիլի դէմ, Արիկ Իւթիւհան դղեակին. իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիտակ ճամբայ, Թաղիմ, փրանս. հիւանդատունին դէմ, թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վիպահալ աղքատները ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։ 18—3

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեպտեմբեր 20 թուականի Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Դալաթիա, Նալը խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Քօօբէրատիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սատաք, Շէյխ Իլ Իսլամ խան, Պահէճ Դարու թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Ամէլօղլու, Լիմոն-Իսնիւ, Պուհչէ Դարու Իզմիր փողոց.
Գալաթիա, Ալիքանդր Անասթասիտիս շուկայի հրապարակ.
Գալաթիա, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճամտէպի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէյոլիւքտէրէ ճամտէսի, թիւ 137.
Դալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Բէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիսէս, կայարանի հրապարակ.
Գալատիա, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճամտէպի.
Սան Սթէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԱՆԱՏՈԼԻԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կանոնաւորեալ 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրեն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Գաղ. 223 Խառն Ար. Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կաղ. 224 Խառն Իրկ. Ժ. Վ.
12 —	մկն.	Էսկի-Շէհիր	ժմն. 3 —
12 42	»	Կէօքճէ Քըրքք	մկն. 2 20
1 39	»	Սապոնճը Բունար	» 1 38
2 33	»	Ալաեունտ	» 12 42
3 14	»	Զէքիրլէր	» 11 53
4 11	»	Տէօյէր	» 11 05
4 40	»	Ինանիլյէ	» 10 20
5 04	»	Համամ	» 9 53
5 14	»	Կազլիկէօլ համամ	» 9 44
5 41	ժմն.	Ա.Ֆ. Գարա Հիսար	մկն. 9 13
6 01	մկն.	Ա.Ֆ. Գարա Հիսար	ժմն. 8 53
6 41	»	Պէօյիւք Զօպանլար	» 8 20
7 36	»	Զայ	» 7 33
8 21	»	Իսհակլու	» 6 40
8 45	»	Եասիտան	» 6 15
9 16	»	Աք շէհիր	» 5 53
9 48	»	Ազարի քէօյ	» 5 13
10 30	»	Զավուշճը քէօյ	» 4 35
11 08	»	Իլկին	» 4 03
11 55	»	Գարան-Խանը	» 3 09
12 50	»	Սէբայ-Իրի	» 2 27
1 22	»	Մէյատան	» 1 47
2 22	»	Բունար-Պաշը	» 12 42
3 —	ժմն.	Գոնիա	մկն. 12 —
Իրիկ.			Առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Գաղ. 122 ստ ն Ար. Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կաղ. 121 Խառն Իրկ. Ժ. Վ.
1 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն. 11 —
1 44	»	Աք Բունար	մկն. 10 18
2 24	»	Այբիր Քէօյ	» 9 46
3 4	»	Պէյլիք Ախսար	» 8 58
4 9	»	Սարիքէօյ	» 8 1
4 58	»	Գիւէր	» 7 4
5 35	»	Սապանճա	» 6 27
6 9	»	Պէյլիք Քէօփրիւ	» 6 —
7 3	»	Բօլաթլի	» 5 16
8 21	»	Մալի Քէօյ	» 3 49
9 15	»	Սէնճան Քէօյ	» 2 47
10 —	ժմն.	Էսկիւրիւ	մկն. 2 —
Իրիկ.			Առտ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Գաղ. 424 Խառն Իրկ. Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կաղ. 421 Խառն Ար. Ժ. Վ.
7 15	մկն.	Համիտիէ	ժմն. 5 03
7 33	ժմն.	Ատա-Բազար	մկն. 4 45

ԱԼԱԵՈՒՆԴ - ՔԷՕՊԱՀԻՍ

ԵՐԹ	Կա. 322 խա. Ար. Ժ. Վ.	324 խա. Իր. Ժ. Վ.
Կայարան		
Ալաեունտ մկն.	2 35	12 45
Քէօփահիա ժմն.	2 55	1 05
ԴԱՐՁ	**Կա. 321 խա. Ար.**	**323 խա. Իր.**
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քիւթահիա մկն.	2 —	12 05
Ալաեունտ ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կաղ. Թ. 44 խա. Ժ. Վ.	Թ. 46 խա. Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կաղ. Թ. 41 խա. Ժ. Վ.	Թ. 43 խա. Ժ. Վ.
առ. 12 32	իր. 7 45	մկն.	Քարաքէօյ կամուրջ	ժմն. 4 44	առ. 11 55 իր.
12 52	8 05	ժմն.	Հայատար Փաշա	մկն. 4 24	11 15
1 22	8 15	մկն.	» »	ժմն. 4 12	10 54
2 37	9 29	ժմն.	Բէշիքթաշ	մկն. 2 58	9 50
2 45	9 40	մկն.	»	ժմն. 2 44	9 39
3 06	10 01	»	Թուզլա	մկն. 2 24	9 17
3 28	10 24	»	Կէյզլէ	» 2 02	8 55
3 05	10 48	»	Տիլ Իսքելէսի	» 1 33	8 26
4 —	10 58	»	Թավշանճիլ	» 1 19	8 16
4 16	11 17	»	Հէրեքէ	» 1 08	8 06
4 37	11 39	»	Եարիմճա	» 12 41	7 42
4 49	11 51	»	Թիւթիւն Զիֆթլիք	» 12 29	7 30
4 59	12 02	»	Տէրինճէ	» 12 18	7 21
5 13	12 18	ժմն.	Իզմիտ	մկն. 12 —	7 06
5 38		մկն.	»	ժմն.	6 41
6 11		»	Գէօյիւք Տէրէլէնտ	մկն.	6 10
6 39		»	Սապանճա	»	5 41
7 03		»	Համիտիէ	»	5 25
7 44		»	Կէյվէ	»	4 32
8 04		»	Աք Հիսար	»	4 10
8 33		»	Մէքէճ	»	3 45
8 57		»	Լէֆքէ	»	3 13
9 32		»	Վէզիր Խան	»	2 38
10 12		ժմն.	Գիւլէճիկ	մկն.	2 02
10 24		մկն.	»	ժմն.	1 50
11 32		»	Քարաքէօյ	մկն.	1 —
12 13		»	Գօզթեպէ	»	12 24
12 59		»	Ին Իսնիւ	»	11 48
1 29		»	Զուլբուր Հիսար	»	11 16
իր. 2 07		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»	10 40 առ.

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հալի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեսայի

Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն
Ալպտեռ	1069	Տէլտա	6311	Հիլտալիզ	1531	Մարգարէտ	3709	Սարֆա	1119
Ալէքթ	3607	Տաուրիզ	938	Հինտուստան	3720	Մարգարեթ	3557	Տիրէս	1735
Անէլիզ	1541	Քուրտ	[illegible]	Հարտիֆ	890	Մէյ	1057	Սիլվիա	119
Աթիենաքս	2277	Տրամբ	1718	Հարմոնիզ	595	Մանդիգելիս		Պրէզա	1202
Գասանա	1832	Էթնասա	504	Հարտ	2354	Մարգարէտ	3419	Գասսոս	1323
Գորտանիս	1264	Էրնա	3454	Հասան	3540	Նէնա	1933	Բ. Ուիլսոն	1546
Գլֆիալ	4451	Էլտանգաս	1530	Քանա	1080	Ոսիս	4100	Թանգէ	3327
Դելիս	1371	Էրնանգ	1841	Գլեռ	953	Ինքիլաբ	4056	Թուլեռ	1470
Դուլիրս	1827	Ֆիռա	954	Գիլիտ	1307	Օրանսա	1535	Օլիմպիա	243
Դուրէ	1944	Ֆենլանտ	1833	Գանգ	720	Ֆուլեան	1637	Վանգ	1914
Դանդ	1094	Ֆիլատելֆիա	29	[illegible]	[illegible]	[illegible]	810	Վալ	1289
Զիլանդ	2729	Ֆրանսիսքանա	[illegible]	Լեսանթ	1279	Ռիալտօ	3329	Վալիանգ	2391
Ուսէֆ	1831	Գուլիլմ	3060	Լիվանա	1643	Ռիանսա	1553	Նէտա	1350
Գուլբրոս	1235	Կիկանա	1148	Լարենք	3191	Բալլա	1313	Զեր	1200
Գանդ	2305	Նորմ	1611	Մարսա	734	Սանէթ	1789	Փարս	
Դարա	895	Հարանա	1896	Մարէնիա	1273	Բարգոյիա	134	Ֆարսն	

Միւսաս չգծնուաց, նաւապետ Թորբ։
Քարիլիս չգծնուաց նաւապետ Ջոն
[illegible]
Քոլեկս չգծնուաց նաւապետ Գրանթլի դեկտ. 30ին
[illegible]
Գր. Ֆ. Քիւլիգ Մէլլէճ խան. Ղալաթիա 19 56—50

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ՁԳԵՍՏԵՂԻՆԱՑ

ԷՄՆԻՅԷԹ

Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ
Գրեթի Լիմոնի դրամատան վերի յարկը հաստատուած

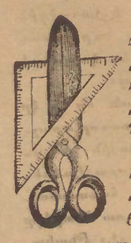

Վերջին ճոխագեղութեան համեմատ արուաց, կանանց և տղոց համար ամէն տեսակ հագուստներու ճոխ մթերք մը միշտ պատրաստ կը գտնուի։

Ամէնէն աւելի ճաշակի տէր և դժուարահաճ անձեր անգամ գոհ կը մնան ԷՄՆԻՅԷԹի հագուստներէն։

ԳԻՆՆԵՐԸ ԲԱՑԱՌԱԿԱՆԱՊԷՍ ՎԵՐՋԻՆ ՁԵՂՉ ՁԿԱՑ ԲՆԱՒ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՑ Է 50—22

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող օդանաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէդի	Նալդօգրիս
Միգնի	Էմէյսիս
Բաֆսիս	Գուզգիրիս
Թէյպր	Մօտրիս
Նարդօճ	Ֆայիլի
Նավարին	Ֆարոս
	Թիպս

Առաջին դարգի լոգարանները չատ հան դիսաւոր են. նաւուն մէջ ընդարձակ սենեակներ ունին նորագոյնս Թեմբիր կը լուսաւորուին եւ կրնան ճամբորդներու հանգիստի տեղի։

Երկրորդ դարգի լոգարանները ալ ամենակատարեալ ճամբորդներու է ստանալ բոլոր տեսակի յարմարութիւն։

Կ. Պոլսոյ Լիմանի գրասենեակներէն որ փոխադրութիւնները կամ ճամբորդներ ընդունելու համար իրենց դիմումները ստանալ լոգարանները ամենայն ճշտութեամբ։

Ամենիկայի եւ Կրսոգայի հասանելի գրասենեակ ստանալու համար դիմեցէք հետեւեալներուն։

Դիմել առ Ֆ. Ֆ. ՈՒՐՔՈՒԼ եւ Ընկ
Գրասենեակ
Ուրքիւլ խան Պանկի դրան Գալաթիա
ՅԻՇԵՑ ՄՕՍ ԸՆԿ.

50—16 [illegible]